

Araştırma Makalesi

Bireysel ses eğitimi dersinin yöresel ağız türü özelliklerine dayalı problemlerin öğrenci görüşlerine göre incelenmesi¹

Batıkan Arabul² ve Ali Korkut Uludağ³

Müzik Eğitimi Bölümü, Eğitim Fakültesi, Kafkas Üniversitesi, Kars, Türkiye

Makale Bilgisi

Geliş: 23 Mart 2023

Kabul: 14 Haziran 2023

Online Yayın: 30 Haziran 2023

Anahtar Kelimeler

Ağız

Bireysel ses eğitimi

Mesleki müzik eğitimi

Müzik eğitimi

2822-3195 / © 2023 TM

Genç Bilge Yayıncılık tarafından

yayınlanmakta olup, açık erişim,

CC BY-NC-ND lisansına sahiptir.

Öz

Bu araştırma, bireysel ses eğitimi dersi sürecinde yaşanabilecek ağız problemlerinin ve bu durumu etkileyen faktörlerin hem lisans düzeyindeki öğrencilerin görüşleri doğrultusunda tespit edilmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Hem nicel hem de nitel araştırma tekniklerinin kullanıldığı bu araştırmanın yöntemi karma desen olarak tasarlanmıştır. Araştırmanın nicel ve nitel kısmında 11 farklı üniversitede lisans 3 ve lisans 4 düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin konu hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi için “Öğrenci Görüş Belirleme Formu (ÖGBF)” kullanılmıştır. Öğrenci görüş belirleme formundan elde edilen bulgular genel olarak değerlendirildiğinde; bölgesel farklılıklara, üniversitelere ve farklı değişkenlere bağlı olarak önemli verilerin ortaya çıktığı görülmektedir. Öğrencilerin aile, çevre ve ders faktörlerine bağlı olarak konuyla ilgili önemli bulgular elde edilmiştir. Ankete katılan öğrenciler bireysel ses eğitimi dersine ilişkin genel görüşler ortaya koymuşlardır. Sonuç: Öğrenci görüşme formundan elde edilen veriler etrafıca incelendiği zaman katılımcılar arasında tutarlı sonuçların elde edildiği anlaşılmaktadır. Bu sonuçlar içerisinde birbiri ile benzerlik gösteren görüşler; yabancı içerikli şarkıların ağırlıklı olarak söylenmesi, yabancı içerikli eserlerde telaffuz sorunu ve ağız türü özelliklerine dayalı problemler için çözüm üretici çalışmalara yer verilmemesi şeklinde sıralanabilir.

Makaleye atıf için

Arabul, B., & Uludağ, A.K. (2023). Bireysel ses eğitimi dersinin yöresel ağız türü özelliklerine dayalı problemlerin öğrenci görüşlerine göre incelenmesi. *Türk Müziği*, 3(2), 221-256.

Giriş

Coğrafik ve Kültürel koşulların etkisiyle birlikte bir ana kaynak üzerinden türemiş olan diller, birbirleriyle doğal bir ilişki süreci içerisinde dirler. Bu ilişkilerin sonucu dile bağlı farklılıkların nasıl adlandırılacakları ve kategorize edilecekleri dil biliminde önemli bir sorundur. Bu sorun aynı zamanda dil ailesi anlamındaki standart diller haline getirilen kollarının adlandırılması için de söz konusudur.

İnsanın karşısındakiler ile iletişim kurabilmesini sağlayan en önemli araç, konuşma yetisidir. Birçok etkinliğe konuşma düzleminde katılırız. Düşündüklerimizi, tasarladıklarımızı, özlemlerimizi, kinimizi ve öfkemizi biçimlendirip yansıtmada başlıca aracımız dil olmuştur (Vural, 2003, s. 314). İnsanlar yaşam döngüsüne devam edebilmeleri ve sosyal yaşama hazır olmaları için kendileri arasında iletişim kurmak zorundadır. Bu iletişimin doğru ve insan yaşamında etkili olması için ses ve dil, önemli bir araç sayılmaktadırlar. Bu bağlamda sesin ve onu tamamlamakta önemli bir öge olan dilin doğru kullanılması gerekmektedir.

Sosyal yaşamın birçok boyutunda önemli bir kavram olarak ifade edilen dil, farklı topluluklarda konuşulan ağız özelliklerine dayalı Türkçe farklılıklarıyla birlikte çeşitli sorunları da beraberinde getirebilmektedir. Ünal (1989)’a göre

¹ Bu makale, birinci yazarın yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Yüksek lisans Öğrencisi, Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, Kars, Türkiye, Kısmi zamanlı öğretici; Müzik Eğitimi Bölümü, Eğitim Fakültesi, Kafkas Üniversitesi, Kars, Türkiye E-mail; batikanarabul92@gmail.com ORCID: 0000-0003-2239-5245

³ Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, Eğitim fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Öğretmenliği ABD. Mail; korkutuludag@atauni.edu.tr ORCID: 0000-0002-6164-5211

ses, insanların anlaşma ve iletişim kurma aracı olmakla birlikte tabiatın beşerisine verdiği armağandır. Bununla birlikte sesin eğitilmesinin konuşma ve şarkı söylemede önemli bir yeri olduğunu belirtmekle birlikte ses eğitiminin hem insan sesini hem de etkili konuşmasını sağladığını ifade etmektedir. Kagen (1950)'e göre ses iyi kullanıldığında sesin kalitesi, ranjı ve volümü egzersizlerle arttırılabilmektedir; unutulmamalıdır ki ses olgunluğunda elde edilen gelişmeler, egzersizlerle ve eğitimle sağlanmaktadır (Akt., Yiğit, 1998).

Sesin ve ses eğitiminin gelişimini etkileyen diğer önemli bir faktör ise akademik ses eğitimidir. Ses eğitimi kapsamında akademik söyleyiş biçiminin oldukça önemli bir rolü ve etkisi vardır. Planlı ve sistematik bir eğitim süreci kapsamında akademik söyleyiş biçimini öğrenen öğrenciler sesin oluşumunda etkili olan solunum, titreşim, yankı ve artikülasyon organlarını işbirliği içerisinde kullanırlar. Akademik söyleyiş biçimi bu doğrultuda, sesin soluk desteği ile üretildikten sonra uygun rezonatörlerde güçlendirilip zenginleştirilmesi, böylece soluk üzerinde taşınabilen ses elde etme yoluyla gerçekleştirilen evrensel bir söyleyiş biçimi olarak açıklanabilir (Çevik, 2006, s. 648). Akademik söyleyiş biçiminin bu açıklama doğrultusunda konuşma kaynaklı problemler ile ilişkilendirilmesi doğru bir yaklaşım olabilir. Akademik söyleyiş biçiminin disiplinli ve sistematik bir zemin üzerinde biçimlendiği anlaşılmaktadır. Bu sistem üzerinde görülen solunum, titreşim, yankı ve artikülasyon organları gibi öğelerin ilişkisiyle şekillenen bir ses eğitimi sürecinin konuşma kaynaklı problemler üzerinde de etkili olabileceği düşünülebilir.

Konuşma kaynaklı yaşanan problemler ağız özellikleri veya ağız türleri konuları içerisinde ele alınmaktadır. Ağız özellikleri veya ağız türleri, belirli yerleşim bölgelerinin hem kültürel hem de sınıfsal etkileriyle birlikte oluşmaktadır. Ağız özelliklerin eğitim sürecine ve özellikle müzik eğitimi alanına yansımaları ise kaçınılmaz bir durumdur. Müzik eğitimi alanında konuşma kaynaklı problemler ilk olarak bireysel ses eğitimi dersinde sıkça görülebilmektedir. Konuşma eğitimi ve beden dili bireysel ses eğitimi sürecinde önemli bir yere sahiptir. Beden dilinin doğru ve rahat bir biçimde kullanılması öğrencilere önemli katkılar sağlayabilmektedir. Nitekim Schober ve Otto (2003) konuşma ve beden dili arasındaki bağlantının göz ardı edilmemesini belirtmişlerdir.

Bununla birlikte konuşma eğitimi içinde beden dili çalışmalarının da yapılmasına, devamında ise neyin nasıl daha etkili bir şekilde ifade edileceğinin belirtilmesine ve müzik öğretmeni adaylarının bireysel ses eğitimi dersinde çalışılan yapıtlarda beden dilini rahat kullanabilmelerine dikkat çekmektedirler. Türkçede yazı dili ve konuşma dili arasında bazı farklılıkların ortaya konularak bu yönde yapılacak konuşma çalışmaları içerisinde bazı teknik uygulamaların gerçekleştirilmesi oldukça önemlidir. Özellikle seslerin büyük ölçüde söylendiği gibi yazılması, bu tarz çalışmalarda dikkate alınması gereken önemli bir durumdur.

Bu çıkarımlarla ilişkili olarak Davran (1997) Türkçe dilinin değişik yörelerde değişik ağızlar halinde kullanılmasından hareketle, yazılıştan İstanbul ağzına dayalı ortak söyleyiş biçimlerinin esas olarak kabul edilmesini öngörmektedir. Bu açıklamalar ve öngörülerin bireysel ses eğitimi dersi ile ilişkilendirilmesi ise araştırmanın önemini etkileyen diğer önemli durumdur.

Bireysel ses eğitimi sürecinde görülebilecek ağız problemleri tespit edilirken bu durumu etkileyen faktörlerin ele alınması oldukça önemlidir. Bu faktörler, katılımcıların demografik özellikleri ile etraflıca irdelenmeye çalışılmıştır. Katılımcıların cinsiyet ve yaş değişkenlerinin yanı sıra yöresel farklılıklarının tespiti, araştırmanın ana hedefini yakından ilgilendirmektedir. Bu durumu destekleyen diğer bir faktör ise öğrencilerin ağız özellikleri konusunda ailesi ve çevresi ile olan etkileşiminin sınanması olmuştur.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, bireysel ses eğitimi dersinde görülebilecek ağız problemlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu incelemenin etkili olabilmesi için öğrenci görüşlerine başvurulmuştur. Araştırma, bireysel ses eğitimi dersi öğretim programının ağız problemleri açısından incelenmesi üzerine hazırlanmıştır. Bu süreç içerisinde öğrencilerin ders esnasında ve sonrasında yaşamış oldukları ağız problemleri araştırmanın birinci boyutunu oluşturmuştur.

Araştırmanın Problemi

Araştırmanın problem cümlesi, “lisans düzeyindeki öğrencilerin görüşleri doğrultusunda bireysel ses eğitimi dersi sürecinde yaşanabilecek ağız problemleri ve bu durumu etkileyen faktörler nelerdir?” şeklinde oluşturulmuştur.

Problem cümlesi ile ilişkilendirilen araştırmanın alt problemleri sırasıyla şu şekilde oluşturulmuştur:

- Lisans öğrencilerinin ağız türü özelliklerine dayalı görüşleri nelerdir?
- Lisans öğrencilerinin bireysel ses eğitiminde karşılaşılan temel sorunlara ilişkin görüşleri nelerdir?
- Lisans öğrencilerinin bireysel ses eğitimiyle ilgili görüşlerinin demografik faktörlere göre dağılımı nasıldır?
- Lisans öğrencilerinin ağız türü özelliklerine dayalı problemler ve bu problemleri etkileyen faktörlere ilişkin görüşleri nelerdir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırmada nicel ve nitel sorulardan oluşan karma tarama modeli kullanılmıştır. “Karma tarama modeli, nicel ve nitel verilerin eş zamanlı toplanarak, verilerin birbirini destekleyip desteklemediğine bakılan bir yöntemdir” (Büyüköztürk vd., 2013).

Çalışma Grubu

Bu kısımda araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin cinsiyet, üniversite, yaş, doğum yeri, lise eğitim türü, sınıf ve bireysel çalgı değişken oranlarına yer verilmiştir. Bu kapsamda ilk olarak araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet özelliklerini belirlemek amacıyla hazırlanan sorulara ilişkin elde edilen frekans dağılımları aşağıda yer alan Tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik bilgilerine göre dağılımı

Cinsiyet	f	%
Kadın	273	59.2
Erkek	188	40.8
Üniversite	f	%
Marmara Üniversitesi	59	12.8
Gazi Üniversitesi	72	15.6
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	48	10.4
Balıkesir Üniversitesi	72	15.6
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	42	9.1
Kastamonu Üniversitesi	20	4.3
İnönü Üniversitesi	24	5.2
Harran Üniversitesi	42	9.1
Giresun Üniversitesi	13	2.8
Atatürk Üniversitesi	49	10.6
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	20	4.3
Yaş	f	%
17-20 yaş	103	22.3
21-26 yaş	336	72.9
27 veya yukarısı	22	4.8
Doğum Yeri	f	%
Marmara Bölgesi	109	23.6
Ege Bölgesi	25	5.4
Akdeniz Bölgesi	35	7.6
Karadeniz Bölgesi	96	20.8
İç Anadolu Bölgesi	50	10.8
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	49	10.6
Doğu Anadolu Bölgesi	97	21.0
Lise Eğitim Türü	f	%

Genel Lise	118	25.6
Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	343	74.4
Sınıf	f	%
Lisans 3. Sınıf	248	53.8
Lisans 4. Sınıf	213	46.2
Bireysel çalgı	f	%
Yaylı Çalgılar	232	50.3
Telli Çalgılar	113	24.5
Tuşlu Çalgılar	17	3.7
Üflemeli Çalgılar	71	15.4
Diğer Çalgılar	28	6.1

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerinin cinsiyet değişkenine dağılımı %59.2'si kadın ve %40.8'i erkek olarak görülmektedir. Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin büyük bölümünün kadın öğrencilerden oluştuğu anlaşılmaktadır. Tablo incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin lisans öğrenimlerini sürdürdükleri üniversite değişkenlerine göre dağılımı; %12.2'si Marmara Üniversitesi, %15.6'sı Gazi Üniversitesi, %10.4'ü 19 Mayıs Üniversitesi, %15.6'sı Balıkesir Üniversitesi, %91'i Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, %4.3'ü Kastamonu Üniversitesi, %5.2'si İnönü Üniversitesi, %9.1'i Harran Üniversitesi, %2.8'i Giresun Üniversitesi, %10.6'sı Atatürk Üniversitesi ve %4.3'ü olarak belirlenmiştir. Bu oranlar karşılaştırmalı olarak ele alındığında araştırmaya en çok katılım gösteren öğrencilerin Gazi Üniversitesi ve Balıkesir Üniversitesinde öğrenim gördükleri anlaşılmaktadır. Bu iki üniversitenin sonuçları incelendiği zaman eşit orana sahip oldukları görülmektedir. Araştırmaya en az katılım gösteren öğrencilerin ise %2.8'lik oranla Üniversitesinde öğrenim gördükleri anlaşılmaktadır. Tablo 3 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin yaş değişkenlerine göre dağılımı; %22.3'ü 17-20 yaş arası, %72.9'ı 21-26 yaş arası, %4.8'i ise 27 veya yukarısı olarak belirlenmiştir. Bu oranlar karşılaştırmalı olarak ele alındığında araştırmaya en çok katılım gösteren öğrencilerin 21 ve 26 yaş arasında oldukları anlaşılmaktadır. Tüm yaş aralıklarının sonuçları incelendiği zaman 21 ve 26 yaş aralığında katılım gösteren öğrencilerin diğer yaş aralıklarına göre büyük ölçüde sayı bakımından fazla oldukları görülmektedir. Araştırmaya en az katılım gösteren öğrencilerin ise %4.8'lik yaş oranıyla 27 ve yukarısı olduğu anlaşılmaktadır. Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin doğum yeri değişkenlerine göre dağılımı; %23.6'sı Marmara Bölgesi, %5.4'ü Ege Bölgesi, %7.6'sı Akdeniz Bölgesi, %20.8'i Karadeniz Bölgesi, %10.8'i İç Anadolu Bölgesi, %10.6'sı Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve %21.0'ı Doğu Anadolu Bölgesi olarak belirlenmiştir. Bu oranlar karşılaştırmalı olarak ele alındığında araştırmaya en çok katılım gösteren öğrencilerin doğum yeri bilgileri %21.0'lık oranla Doğu Anadolu Bölgesi olarak belirlenmiştir. %20.8'lik oranla doğum yeri bilgileri Karadeniz Bölgesinin Doğu Anadolu Bölgesi sonuçlarına oldukça yakın olduğu anlaşılmaktadır. Araştırmaya en az katılım gösteren öğrencilerin doğum yeri bilgilerinin ise %5.4'lük oranla Ege Bölgesi olduğu anlaşılmaktadır. Tablo incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin lise eğitim türü değişkenlerine göre dağılımı; %25.6'sı Genel Lise ve %74'lük oranın ise Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi olarak belirlenmiştir. Bu oranlar karşılaştırmalı olarak ele alındığında araştırmaya en çok katılım gösteren öğrencilerin lise eğitim türü bilgileri %74.4'lük oranla Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi olarak belirlenmiştir. Araştırmaya en az katılım gösteren öğrencilerin lise eğitim türü bilgilerinin ise %25.6'lık oranla Genel Lise olduğu anlaşılmaktadır. Bu iki lise eğitim türlerinin sonuçları incelendiği zaman aralarında yaklaşık olarak 3 katlık bir sayı farkının olduğu görülmektedir. Tablo incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf değişkenlerine göre dağılımı; %53.08'i Lisans 3. Sınıf, %46.2'si ise Lisans 4. Sınıf olarak belirlenmiştir. Bu oranlar karşılaştırmalı olarak ele alındığında araştırmaya en çok katılım gösteren öğrencilerin sınıf değişkeni bilgileri %53.08'lik oranla Lisans 3. Sınıf olarak belirlenmiştir. %46.2'lik oranla Lisans 4 sınıf oranının Lisans 3. Sınıf oranına yakın olduğu görülmektedir. Tablo incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin bireysel çalgı değişkenlerine göre dağılımı büyük orandan küçük orana doğru sıralandığı zaman; %50.3'ü Yaylı çalgılar, %24.5'i Telli çalgılar, %15.4'ü Üflemeli çalgılar, %6.1'i Diğer çalgılar ve %3.7'si Tuşlu çalgılar sonuçları ortaya çıkmıştır. Yaylı çalgılar, %50.3'lük oranla birinci sırada yer almaktadır. Tuşlu çalgılar ise %3.7'lik oranla son sırada yer almaktadır.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından kişisel bilgi formu ve bireysel ses eğitimi dersi öğretim programının ağız problemleri açısından incelenmesi amacıyla lisans düzeyindeki üçüncü ve dördüncü sınıflara uygulamak üzere hazırlanan “Öğrenci Görüş Belirleme Formu (ÖGBF)” kullanılmıştır.

Veri Analizi

Araştırma sürecinde elde edilen verilerin analizinde SPSS 20 paket programı kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin, genel özellikleri frekans (f) ve yüzde (%) olarak hesaplanmış ve tablolar halinde sunulmuştur. Verilerin normallik varsayımı, çarpıklık ve basıklık değerlerinin +2,-2 değeri arasında olup olmadığına göre değerlendirilmiştir (George & Mallery, 2016, s. 114). Araştırmaya katılan öğrencilerin bireysel ses eğitiminin ağız problemleri açısından görüşleri arasında cinsiyet, lise eğitim durumu ve sınıflarına göre anlamlı farklılıklar olup olmadığını belirlemek için veriler normal dağılım gösterdiğinden “t” testi yapılmış ve 0,05 anlamlılık düzeyinde test edilmiştir. Ayrıca araştırmaya katılan öğrencilerin yaş, Üniversite, doğum yeri ve bireysel çalgı değişkenlerine göre görüşleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için veriler normal dağıldığından ve ikiden fazla grup içerdiğinden “varyans analizi” (One – Way ANOVA) yapılmıştır. Bununla birlikte gruplar arasındaki farklılığı ortaya koymak içinde varyansların homojen olduğu durumlarda “LSD” testi, varyansların homojen olmadığı durumlarda ise “Tamhane testi” yapılmıştır. Yapılan “varyans analizi” ve “t” testi sonuçlarından 0,05 anlamlılık seviyesinde anlamlı olanlara “*” işareti konulmuştur. “LSD ve Tamhane” testi sonuçlarından aralarında farklılık olan gruplar ise; yaş değişkeni için “17-20” 1, “21-26” 2 ve “27 ve yukarı” 3, olarak numaralandırılmıştır. Üniversite değişkeni için “Marmara Üniversitesi” 1, “Gazi Üniversitesi” 2, “Ondokuz Mayıs Üniversitesi” 3, “Balıkesir Üniversitesi” 4, “Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi” 5, “Kastamonu Üniversitesi” 6, “İnönü Üniversitesi” 7, “Harran Üniversitesi” 8, “Giresun Üniversitesi” 9, “Atatürk Üniversitesi” 10 ve “Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi” 11 olarak numaralanmıştır. Doğum yeri değişkeni için “Marmara Bölgesi” 1, “Ege Bölgesi” 2, “Akdeniz Bölgesi” 3, “Karadeniz Bölgesi” 4, “İç Anadolu Bölgesi” 5, “Güneydoğu Anadolu Bölgesi” 6, “Doğu Anadolu Bölgesi” 7 olarak numaralandırılmıştır. Bireysel çalgı değişkeni için “Yaylı Çalgı” 1, “Telli Çalgı” 2, “Tuşlu Çalgı” 3, “Üflemeli Çalgı” 4 ve “Diğer” 5 olarak numaralandırılmıştır.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde 11 farklı üniversitenin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında lisans 3 ve lisans 4 düzeyinde öğrenim gören 1000 kişiden, ankete katılan 461 öğrencinin konuya yönelik görüşlerinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 2. Araştırmaya katılan öğrencilerin dilin bir kullanım şekli olan ağız türü hakkındaki sorularla ilgili görüşlerin frekans dağılımı

<i>Ailemde dilin bir kullanım şekli olan ağız türünü konuşmasına yansıtan birey/bireyler bulunmaktadır?</i>	f	%
Evet	254	55.1
Hayır	207	44.9
<i>Ailemde dilin bir kullanım şekli olan ağız türünü söylediği şarkılara yansıtan birey/bireyler bulunmaktadır?</i>	f	%
Evet	228	49.5
Hayır	233	50.5
<i>Çevremde, dilin bir kullanım şekli olan ağız türünü kullanan birey/bireyler bulunmaktadır.</i>	f	%
Evet	394	85.5
Hayır	67	14.5

<i>Çevremde dilin bir kullanım şekli olan ağız türünü konuşmasına ve söylediği şarkılara yansıtan birey/bireyler bulunmaktadır</i>	f	%
Evet	375	81,3
Hayır	86	18,7

Tablo 2 de dilin bir kullanım şekli olan ağız türüne ait sorulardan “Ailemde dilin bir kullanım şekli olan ağız türünü konuşmasına yansıtan birey/bireyler bulunmaktadır” sorusuna %55.1’inin evet yanıtı verdiği gözlenmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin dilin bir kullanım şekli olan ağız türüne ait sorulardan “Ailemde dilin bir kullanım şekli olan ağız türünü söylediği şarkılara yansıtan birey/bireyler bulunmaktadır” sorusuna %50.5’inin hayır yanıtı verdiği gözlenmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin dilin bir kullanım şekli olan ağız türüne ait sorulardan “Çevremde, dilin bir kullanım şekli olan ağız türünü kullanan birey/bireyler bulunmaktadır.” sorusuna %85.5’inin evet yanıtı verdiği gözlenmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin dilin bir kullanım şekli olan ağız türüne ait sorulardan “Çevremde dilin bir kullanım şekli olan ağız türünü konuşmasına ve söylediği şarkılara yansıtan birey/bireyler bulunmaktadır.” sorusuna %81.3’ünün evet yanıtı verdiği gözlenmektedir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 3. Araştırmaya katılan öğrencilerin bireysel ses eğitimi dersinde karşılaşılan temel sorunların frekans dağılımı

Karşılaşılan Temel Sorunlar	f	%
Yorum yok	120	26.0
Ders saati az	34	7.4
Ses rahatsızlığı	11	2.4
Öğretim elemanı yetersizliği	20	4.3
Yabancı eserlerin fazla söylenmesi	28	6.1
Sesi doğru kullanamama	34	7.4
Egzersiz yapmadan şarkı söyleme	17	3.7
Eser sayısı fazlalığı	9	2.0
Ezber yapmak	5	1.1
Eşlik etme	11	2.4
Yabancı ve Türk eserlerini nağmeli okumak	6	1.3
Bireysel farklılıklar	51	11.1
Diksiyon ve ağız sorunu	31	6.7
Telaffuz sorunu	35	7.6
Diyafram sorunu	36	7.8
Prozodi hataları	13	2.8

Tablo 3 de “bireysel ses dersinde karşılaşılan temel sorunlar nedir” sorusuna %26’sı yorum yok yanıtı vermişlerdir. Bireysel ses eğitiminde karşılaşılan temel sorunlardan yüzdelik olarak 2. büyük yüzde ise %11.1 ile bireysel farklılıklar sorunu olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Bireysel ses eğitiminde karşılaşılan sorunların dilin bir kullanım şekli olan ağız türü frekans dağılımı

Bireysel ses eğitiminde karşılaşılan temel sorunlar	Ailemde dilin bir kullanım şekli olan ağız türünü konuşmasına yansıtan birey/bireyler bulunmaktadır?		Toplam
	Evet	Hayır	
Yorum yok	52 (20.5%)	68 (32.9%)	120 (26.0%)
Ders saati az	16 (6.3%)	18 (8.7%)	34 (7.4%)
Ses rahatsızlığı	5 (2.0%)	6 (2.9%)	11 (2.4%)
Öğretim elemanı yetersizliği	12 (4.7%)	8 (3.9%)	20 (4.3%)
Yabancı şarkıların fazla söylenmesi	20 (7.9%)	8 (3.9%)	28 (6.1%)
Sesi doğru kullanamama	21 (8.3%)	13 (6.3%)	34 (7.4%)
Egzersiz yapmadan şarkı söyleme	9 (3.5%)	8 (3.9%)	17 (3.7%)

Eser sayısı fazlalığı	4 (1.6%)	5 (2.4%)	9 (2.0%)
Ezber yapmak	0 (0.0%)	5 (2.4%)	5 (1.1%)
Eşlik etme	2 (0.8%)	9 (4.3%)	11 (2.4%)
Yabancı ve Türk eserlerini nağmeli okumak	5 (2.0%)	1 (0.5%)	6 (1.3%)
Bireysel farklılıklar	33 (13.0%)	18 (8.7%)	51 (11.1%)
Diksiyon ve ağız sorunu	25 (9.8%)	6 (2.9%)	31 (6.7%)
Telaffuz sorunu	25 (9.8%)	10 (4.8%)	35 (7.6%)
Diyafram sorunu	17 (6.7%)	19 (9.2%)	36 (7.8%)
Prozodi hataları	8 (3.1%)	5 (2.4%)	13 (2.8%)

Tablo 4’te “ailesinde dilin bir kullanım şekli olan ağız türünü konuşmasına yansıtan bireyler” olan öğrencilerin %20.5’i bireysel ses eğitimi dersinde karşılaşılan temel sorunlar nedir sorusuna “yorum yok” yanıtını vermişlerdir. Bireysel ses eğitimi dersinde karşılaşılan temel sorunlar nedir? Sorusuna ailesinde dilin bir kullanım şekli olan ağız türünü konuşmasına yansıtan bireyler olan öğrencilerin %6.3’ü ders saatinin az olduğunu belirtmişlerdir. Bununla birlikte %2’si ses rahatsızlığı, %4.7’sinin öğretim elemanın yetersizliği, %7.9’unun yabancı şarkıların fazla söylenmesi, %8.3’ünün sesi doğru kullanamama, %3.5’inin egzersiz yapmadan şarkı söyleme, %1.6’sının eser sayısı fazlalığı, %0.8’inin eşlik etme, %2’sinin eserleri nağmeli okumak, %13’ünün bireysel farklılıklar, %9.8’inin diksiyon ve ağız sorunu, %9.8’inin telaffuz sorunu, %6.7’sinin diyafram sorunu ve %3.1’inin prozodi hataları olduğunu ifade etmişlerdir.

Tablo 5. Bireysel ses eğitiminde karşılaşılan sorunların ailemde dilin bir kullanım şekli olan ağız türünü söylediği şarkılara yansıtan birey/bireyler bulunması frekans dağılımı

Bireysel ses eğitiminde karşılaşılan temel sorunlar	Ailemde dilin bir kullanım şekli olan ağız türünü söylediği şarkılara yansıtan birey/bireyler bulunmaktadır?		Toplam
	Evet	Hayır	
Yorum yok	48 (21.1%)	72 (30.9%)	120 (26.0%)
Ders saati az	17 (7.5%)	17 (7.3 %)	34 (7.4%)
Ses rahatsızlığı	8 (3.5%)	3 (1.3%)	11 (2.4%)
Öğretim elemanı yetersizliği	7 (3.1%)	13 (5.6%)	20 (4.3%)
Yabancı şarkıların fazla söylenmesi	18 (7.9%)	10 (4.3%)	28 (6.1%)
Sesi doğru kullanamama	16 (7.0%)	18 (7.7%)	34 (7.4%)
Egzersiz yapmadan şarkı söyleme	8 (3.5%)	9 (3.9%)	17 (3.7%)
Eser sayısı fazlalığı	2 (0.9%)	7 (3.0%)	9 (2.0%)
Ezber yapmak	0 (0.0%)	5 (2.1%)	5 (1.1%)
Eşlik etme	2 (0.9%)	9 (3.9%)	11 (2.4%)
Yabancı ve Türk eserlerini nağmeli okumak	6 (2.6%)	0 (0.0 %)	6 (1.3%)
Bireysel farklılıklar	31 (13.6%)	20 (8.6%)	51 (11.1%)
Diksiyon ve ağız sorunu	22 (9.6%)	9 (3.9%)	31 (6.7%)
Telaffuz sorunu	21 (9.2%)	14 (6.0%)	35 (7.6%)
Diyafram sorunu	14 (6.1%)	22 (9.4%)	36 (7.8%)
Prozodi hataları	8 (3.5%)	5 (2.1%)	13 (2.8%)

Tablo 5’te “bireysel ses eğitimi dersinde karşılaşılan temel sorunlar nedir?” sorusuna ve ailesinde dilin bir kullanım şekli olan ağız türünü söylediği şarkılara yansıtan bireyler olan öğrencilerin %21.1’ i yorum yok şeklinde görüş belirtmişlerdir. Bununla birlikte öğrencilerin %7.5’inin ders saatinin az olduğu, %3.5’inin ses rahatsızlığı, %3.1’inin öğretim elemanın yetersizliği, %7.9’unun yabancı şarkıların fazla söylenmesi, %7’sinin sesi doğru kullanamama, %3.5’inin egzersiz yapmadan şarkı söyleme, %0.9’unun eser sayısı fazlalığı, %0.9’unun eşlik etme, %2.6’sının eserleri

nağmeli okumak, %13.6'sının bireysel farklılıklar, %9.6'sının diksiyon ve ağız sorunu, %9.2'sinin telaffuz sorunu, %6.1'sinin diyafram sorunu, %3.5'inin prozodi hataları olduğunu ifade etmişlerdir.

Tablo 6. Bireysel ses eğitiminde karşılaşılan sorunların çevremde dilin bir kullanım şekli olan ağız türünü kullanan birey/bireyler bulunması frekans dağılımı

Bireysel ses eğitiminde karşılaşılan temel sorunlar	Çevremde, dilin bir kullanım şekli olan ağız türünü kullanan birey/bireyler bulunmaktadır.		Toplam
	Evet	Hayır	
Yorum yok	105 (26.6%)	15 (22.4%)	120 (26.0%)
Ders saati az	24 (6.1%)	10 (14,9%)	34 (7.4%)
Ses rahatsızlığı	10 (2.5%)	1 (1.5%)	11 (2.4%)
Öğretim elemanı yetersizliği	16 (4.1%)	4 (6.0%)	20 (4.3%)
Yabancı şarkıların fazla söylenmesi	25 (6.3%)	3 (4.5%)	28 (6.1%)
Sesi doğru kullanamama	26 (6.6%)	8 (11,9%)	34 (7.4%)
Egzersiz yapmadan şarkı söyleme	13 (3.3%)	4 (6.0%)	17 (3.7%)
Eser sayısı fazlalığı	8 (2.0%)	1 (1.5%)	9 (2.0%)
Ezber yapmak	3 (0.8%)	2 (3.0%)	5 (1.1%)
Eşlik etme	8 (2.0%)	3 (4.5%)	11 (2.4%)
Yabancı ve Türk eserlerini nağmeli okumak	5 (1.3%)	1 (1.5%)	6 (1.3%)
Bireysel farklılıklar	46 (11.7%)	5 (7.5%)	51 (11.1%)
Diksiyon ve ağız sorunu	29 (7.4%)	2 (3.0%)	31 (6.7%)
Telaffuz sorunu	32 (8.1%)	3 (4.5%)	35 (7.6%)
Diyafram sorunu	32 (8.1%)	4 (6.0%)	36 (7.8%)
Prozodi hataları	12 (3.0%)	1 (1.5%)	13 (2.8%)

Tablo 6'da "bireysel ses eğitimi dersinde karşılaşılan temel sorunlar nedir?" sorusuna öğrencilerin %26.6'sı yorum yok şeklinde görüş belirtmişlerdir. Bu sonuçla birlikte öğrencilerin %6,1'inin ders saatinin az olduğu, %2,5'inin ses rahatsızlığı, %4.1'inin öğretim elemanın yetersizliği, %6,3'ünün yabancı şarkıların fazla söylenmesi, %6.6'sının sesi doğru kullanamama, %3.3'ünün egzersiz yapmadan şarkı söyleme, %2'sinin eser sayısı fazlalığı, %0.8'inin ezber yapmak, %2'sinin eşlik etme, %1.3'ünün eserleri nağmeli okumak, %11.7'sinin bireysel farklılıklar, %7.4'ünün diksiyon ve ağız sorunu, %8.1'inin telaffuz sorunu, %8.1'inin diyafram sorunu, %3'ünün prozodi hataları olduğunu ifade etmişlerdir.

Tablo 7. Bireysel ses eğitiminde karşılaşılan sorunların çevremde dilin bir kullanım şekli olan ağız türünü konuşmasına ve söylediği şarkılara yansıtan birey/bireyler bulunması frekans dağılımı

Bireysel ses eğitiminde karşılaşılan temel sorunlar	Çevremde dilin bir kullanım şekli olan ağız türünü konuşmasına ve söylediği şarkılara yansıtan birey/bireyler bulunmaktadır		Toplam
	Evet	Hayır	
Yorum yok	102 (27.2%)	18(20.9%)	120 (26.0%)
Ders saati az	24 (6.4%)	10 (11.6%)	34 (7.4%)
Ses rahatsızlığı	10 (2.7%)	1 (1.2%)	11 (2.4%)
Öğretim elemanı yetersizliği	15 (4.0%)	5 (5.8%)	20 (4.3%)
Yabancı şarkıların fazla söylenmesi	22 (5.9%)	6 (7.0%)	28 (6.1%)
Sesi doğru kullanamama	23 (6.1%)	11 (12.8%)	34 (7.4%)
Egzersiz yapmadan şarkı söyleme	12 (3.2%)	5 (5.8%)	17 (3.7%)

Eser sayısı fazlalığı	7 (1.9%)	2 (2.3%)	9 (2.0%)
Ezber yapmak	3 (0.8%)	2 (2.3%)	5 (1.1%)
Eşlik etme	8 (2.1%)	3 (3.5%)	11 (2.4%)
Yabancı ve Türk eserlerini nağmeli okumak	6 (1.6%)	0 (0,0%)	6 (1.3%)
Bireysel farklılıklar	46 (12.3%)	5 (5.8%)	51 (11.1%)
Diksiyon ve ağız sorunu	27 (7.2%)	4 (4.7%)	31 (6.7%)
Telaffuz sorunu	29 (7.7%)	6 (7.0%)	35 (7.6%)
Diyafram sorunu	29 (7.7%)	7 (8.1%)	36 (7.8%)
Prozodi hataları	12 (3.2%)	1 (1.2%)	13 (2.%)

Tablo 7’de “bireysel ses eğitimi dersinde karşılaşılan temel sorunlar nedir?” sorusuna öğrencilerin %27.2’si yorum yok şeklinde görüş belirtmişlerdir. Bu sonuçla birlikte öğrencilerin %6.4’ü ders saatinin az olduğunu, %2.7’si ses rahatsızlığı, %4’ü öğretim elemanı yetersizliği, %5.9’u yabancı şarkıların fazla söylenmesi, %6.1’i sesi doğru kullanamama, %3.2’si egzersiz yapmadan şarkı söyleme, %1.9’u eser sayısı fazlalığı, %0.8’i ezber yapmak, %2.1’i eşlik etme, %1.6’sı eserleri nağmeli okumak, %12.3’ü bireysel farklılıklar, %7.2’si diksiyon ve ağız sorunu, %7.7 si telaffuz sorunu, %7.7’si diyafram sorunu, %3.2’si prozodi hataları olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 8. Araştırmaya katılan öğrencilerin, bireysel ses eğitimiyle ilgili görüşlerin cinsiyetlerine göre dağılımı

Sorular	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	SS	t	p
Soru 1	Kadın	273	2.26	1.057	1.713	0.08
	Erkek	188	2.43	1.100		
Soru 2	Kadın	273	2.33	1.068	0.823	0.41
	Erkek	188	2.41	1.127		
Soru 3	Kadın	273	1.87	0.932	0.940	0.34
	Erkek	188	1.96	1.002		
Soru 4	Kadın	273	2.24	1.131	0.414	0.67
	Erkek	188	2.29	1.198		
Soru 5	Kadın	273	3.33	1.147	2.409	0.01*
	Erkek	188	3.06	1.150		
Soru 6	Kadın	273	2.24	1.014	0.228	0.81
	Erkek	188	2.26	1.080		
Soru 7	Kadın	273	3.23	1.067	0.590	0.55
	Erkek	188	3.16	1.174		
Soru 8	Kadın	273	2.57	1.214	0.437	0.66
	Erkek	188	2.62	1.250		
Soru 9	Kadın	273	2.72	1.217	0.245	0.80
	Erkek	188	2.75	1.235		
Soru 10	Kadın	273	2.82	1.166	0.542	0.58
	Erkek	188	2.88	1.112		
Soru 11	Kadın	273	2.35	1.014	1.257	0.20
	Erkek	188	2.47	1.106		
Soru 12	Kadın	273	2.24	1.057	1.960	0.05
	Erkek	188	2.44	1.100		
Soru 13	Kadın	273	2.84	1.193	1.384	0.16
	Erkek	188	3.00	1.279		
Soru 14	Kadın	273	2.32	1.086	0.502	0.61
	Erkek	188	2.37	1.103		
Soru 15	Kadın	273	2.72	1.164	1.713	0.08

	Erkek	188	2.92	1.304		
Soru 16	Kadın	273	2.84	1.306	0.434	0.66
	Erkek	188	2.78	1.279		
Soru 17	Kadın	273	2.71	1.255	0.064	0.94
	Erkek	188	2.72	1.197		
Soru 18	Kadın	273	3.20	1.368	1.640	0.10
	Erkek	188	2.99	1.300		
Soru 19	Kadın	273	3.17	1.376	2.497	0.01*
	Erkek	188	2.85	1.328		
Soru 20	Kadın	273	3.06	1.448	2.399	0.01
	Erkek	188	2.74	1.320		

Tablo 8’de 5. Soru “bireysel ses eğitimi dersine ayrılan süre, ağız problemlerinin tespit edilmesi için yeterlidir.” ($p=0.01$, $p<0.05$) ve 19. soru “Bireysel ses eğitimi dersinde öğretilen teknik çalışmalar ile Türk halk müziği eserlerini daha rahat seslendiriyorum.” ($p=0.07$, $p<0.05$) olduğundan bu sorular hakkındaki görüşler araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Bireysel ses eğitimi dersine ayrılan süre, ağız problemlerinin tespit edilmesi için yeterlidir sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerden erkeklerin ($\bar{x}=3.06$) ilgili görüşe kadınlardan ($\bar{x}=3.33$) daha fazla katıldıkları söylenebilir. Bireysel ses eğitimi dersinde öğretilen teknik çalışmalar ile Türk halk müziği eserlerini daha rahat seslendiriyorum sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerden erkeklerin ($\bar{x}=2.85$) ilgili görüşe kadınlardan ($\bar{x}=3.06$) daha fazla katıldığı söylenebilir.

Tablo 9. Araştırmaya katılan öğrencilerin, bireysel ses eğitimiyle ilgili görüşlerin yaşlarına ait Post-Hoc analizin sonucu

Sorular	Yaş Grubu	N	$\bar{x}$	SS	F	P	Post Hoc
Soru 1	17-20	103	2.39	1.031	4.259	0.015*	1-3
	21-26	336	2.35	1.091			2-3
	27 ve yukarısı	22	1.68	0.894			
	Toplam	461	2.33	1.077			
Soru 2	17-20	103	2.36	1.047	2.061	0.128	
	21-26	336	2.40	1.101			
	27 ve yukarısı	22	1.91	1.109			
	Toplam	461	2.36	1.092			
Soru 3	17-20	103	2.05	1.042	9.394	0.001*	1-3
	21-26	336	1.92	0.939			2-3
	27 ve yukarısı	22	1.09	0.294			
	Toplam	461	1.91	0.961			
Soru 4	17-20	103	2.33	1.183	0.270	0.764	
	21-26	336	2.24	1.149			
	27 ve yukarısı	22	2.18	1.220			
	Toplam	461	2.26	1.158			
Soru 5	17-20	103	3.04	1.075	3.486	0.031*	1-3
	21-26	336	3.24	1.158			2-3
	27 ve yukarısı	22	3.73	1.316			
	Toplam	461	3.22	1.154			
Soru 6	17-20	103	2.22	1.075	0.039	0.962	
	21-26	336	2.25	1.042			
	27 ve yukarısı	22	2.27	0.883			
	Toplam	461	2.25	1.040			

Soru 7	17-20	103	3.17	1.115	0.895	0.409
	21-26	336	3.23	1.105		
	27 ve yukarı	22	2.91	1.192		
	Toplam	461	3.20	1.111		
Soru 8	17-20	103	2.67	1.115	0.457	0.633
	21-26	336	2.56	1.244		
	27 ve yukarı	22	2.73	1.486		
	Toplam	461	2.59	1.228		
Soru 9	17-20	103	2.77	1.173	0.069	0.933
	21-26	336	2.72	1.236		
	27 ve yukarı	22	2.77	1.307		
	Toplam	461	2.73	1.223		
Soru 10	17-20	103	2.78	1.057	0.341	0.711
	21-26	336	2.88	1.165		
	27 ve yukarı	22	2.77	1.232		
	Toplam	461	2.85	1.143		

Tablo 9’da araştırmaya katılan öğrencilerin bireysel ses eğitimiyle ilgili görüşlerin yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla ANOVA testi yapılmıştır. Bu testle birlikte, 1. soru “bireysel ses eğitimi dersini seviyorum.” ($p=0.015$, $p<0.05$), 3. soru “bireysel ses eğitimi dersi, müzik öğretmenliği mesleğinin ihtiyaçları doğrultusunda gerekli bir derstir.” ($p=0.001$, $p<0.05$), 5. soru “bireysel ses eğitimi dersine ayrılan süre, ağız problemlerinin tespit edilmesi için yeterlidir” ($p=0.031$, $p<0.05$), olduğundan bu sorularla ilgili görüşlerin yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık vardır sonuçlarına ulaşılmıştır. Devamında ise “Bireysel ses eğitimi dersini seviyorum” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla Post-Hoc analizi yapılmıştır. Bu analizle birlikte, 27 ve yukarı yaş aralığında bulunan öğrencilerin ($\bar{x}=1.68$) ilgili görüşe 17-20 yaş aralığında bulunan öğrencilerden ($\bar{x}=2.39$) daha fazla katıldıkları gözlenmektedir. Devamında ise 27 ve yukarı yaş aralığında bulunan öğrencilerin ($\bar{x}=1.68$) ilgili görüşe 21-26 yaş aralığında bulunan öğrencilerden ($\bar{x}=2.35$) daha fazla katıldıkları gözlenmektedir. “Bireysel ses eğitimi dersi, müzik öğretmenliği mesleğinin ihtiyaçları doğrultusunda gerekli bir derstir” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc analizi sonucunda, 27 ve yukarı yaş aralığında bulunan öğrencilerin ($\bar{x}=1.09$) ilgili görüşe 17-20 yaş aralığında bulunan öğrencilerden ($\bar{x}=2.05$) daha fazla katıldıkları ve 27 ve yukarı yaş aralığında bulunan öğrencilerin ($\bar{x}=1.09$) ilgili görüşe 21-26 yaş aralığında bulunan öğrencilerden ($\bar{x}=1.92$) daha fazla katıldıkları gözlenmektedir. “Bireysel ses eğitimi dersine ayrılan süre, ağız problemlerinin tespit edilmesi için yeterlidir” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc analizi sonucunda, 27 ve yukarı yaş aralığında bulunan öğrencilerin ($\bar{x}=3.73$) ilgili görüşe 17-20 yaş aralığında bulunan öğrencilerden ($\bar{x}=3.04$) daha az katıldıkları ve 27 ve yukarı yaş aralığında bulunan öğrencilerin ($\bar{x}=3.73$) ilgili görüşe 21-26 yaş aralığında bulunan öğrencilerden ($\bar{x}=3.24$) daha az katıldıkları gözlenmektedir.

Tablo 10. Araştırmaya katılan öğrencilerin, bireysel ses eğitimiyle ilgili görüşlerin yaşlarına ait Post-Hoc testi sonucu

Sorular	Yaş Grubu	N	$\bar{x}$	SS	F	P	Post-Hoc
Soru 11	17-20	103	2.78	1,057	0.995	0.37	
	21-26	336	2.88	1,165			
	27 ve yukarı	22	2.77	1,232			
	Toplam	461	2.85	1,143			
Soru 12	17-20	103	2.44	1,007	3.035	0.04*	2-3
	21-26	336	2.37	1,063			
	27 ve yukarı	22	2.68	1,129			
	Toplam	461	2.40	1,054			

Soru 13					0.102	0.903	
	17-20	103	2.40	1,042			
	21-26	336	2.27	1,073			
	27 ve yukarısı	22	2.82	1,220			
	Toplam	461	2.32	1,078			
Soru 14					4.178	0.016*	2-3
	17-20	103	2.95	1,240			
	21-26	336	2.89	1,222			
	27 ve yukarısı	22	2.86	1,356			
	Toplam	461	2.90	1,230			
Soru 15					0.035	0.966	
	17-20	103	2.76	1,005			
	21-26	336	2.79	1,203			
	27 ve yukarısı	22	2.82	1,368			
	Toplam	461	2.78	1,167			
Soru 16					1.794	0.167	
	17-20	103	2.76	1,005			
	21-26	336	2.82	1,280			
	27 ve yukarısı	22	2.82	1,368			
	Toplam	461	2.80	1,226			
Soru 17					3.828	0.022*	1-3
	17-20	103	2.67	1,232			2-3
	21-26	336	2.83	1,290			
	27 ve yukarısı	22	3.23	1,572			
	Toplam	461	2.81	1,294			
Soru 18					4.345	0.014*	1-3
	17-20	103	2.53	1,136			2-3
	21-26	336	2.73	1,237			
	27 ve yukarısı	22	3.32	1,393			
	Toplam	461	2.71	1,230			
Soru 19					3.443	0.033*	1-3
	17-20	103	3.23	1,402			2-3
	21-26	336	3.13	1,327			
	27 ve yukarısı	22	2.32	1,086			
	Toplam	461	3.11	1,343			
Soru 20					0.337	0.714	
	17-20	103	3.23	1,457			
	21-26	336	3.02	1,338			
	27 ve yukarısı	22	2.41	1,141			
	Toplam	461	3.04	1,364			

Tablo 10’da araştırmaya katılan öğrencilerin bireysel ses eğitimiyle ilgili görüşlerin yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla ANOVA testi uygulanmıştır. Bu testle birlikte, 12. soru “Bireysel ses eğitimi dersinde yaşanabilen ağız problemleri, grup çalışmalarını olumsuz düzeyde etkiler.” (p=0.04, p<0.05), 14. soru “Ağız türleri, yabancı dil kaynaklı şarkıların seslendirilmesinde olumsuz yönde etkili olur.” (p=0.016, p<0.05), 17. soru “Bireysel ses eğitimi dersinde ağız türlerine dayalı eserlerin seslendirilmesi dersin kazanımlarını artırır.” (p=0.022, p<0.05), 18.soru “Bireysel ses eğitimi dersinde öğretilen teknik çalışmalar ile Türk sanat müziği eserlerini daha rahat seslendiriyorum.” (p=0.014, p<0.05 ve 19.soru “Bireysel ses eğitimi dersinde öğretilen teknik çalışmalar ile Türk halk müziği eserlerini daha rahat seslendiriyorum.” (p=0.033, p<0.05), olduğundan bu sorularla ilgili görüşlerin yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılığı vardır sonuçlarına ulaşılmıştır. “Bireysel ses eğitimi dersinde yaşanabilen ağız problemleri, grup çalışmalarını olumsuz düzeyde etkiler” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post Hoc analizi sonucunda, 21-26 yaş aralığında bulunan öğrencilerin ($\bar{x}$ =2.37) ilgili

görüŖe 27 ve yukarı yaŖ aralığında bulunan öğrencilerden ($\bar{x}=2.68$) daha fazla katıldıkları gözlenmektedir. “Ağız türleri, yabancı dil kaynaklı şarkıların seslendirilmesinde olumsuz yönde etkili olur” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post Hoc analizi sonucunda 21-26 yaŖ aralığında bulunan öğrencilerin ($\bar{x}=2.89$) ilgili görüşe 27 ve yukarı yaŖ aralığında bulunan öğrencilerden ($\bar{x}=2.86$) daha az katıldıkları gözlenmektedir. “Bireysel ses eğitimi dersinde ağız türlerine dayalı eserlerin seslendirilmesi dersin kazanımlarını artırır” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post Hoc analizi sonucunda, 17-20 yaŖ aralığında bulunan öğrencilerin ($\bar{x}=2.67$) ilgili görüşe 27 ve yukarı yaŖ aralığında bulunan öğrencilerden ($\bar{x}=3.23$) daha fazla katıldıkları gözlenmektedir. Bununla birlikte, 21-26 yaŖ aralığında bulunan öğrencilerin ($\bar{x}=2.83$) ilgili görüşe 27 ve yukarı yaŖ aralığında bulunan öğrencilerden ($\bar{x}=3.23$) daha fazla katıldıkları gözlenmektedir. “Bireysel ses eğitimi dersinde öğretilen teknik çalışmalar ile Türk halk müziği eserlerini daha rahat seslendiriyorum” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post Hoc analizi sonucunda, 17-20 yaŖ aralığında bulunan öğrencilerin ($\bar{x}=2.53$) ilgili görüşe 27 ve yukarı yaŖ aralığında bulunan öğrencilerden ($\bar{x}=3.32$) daha fazla katıldıkları ve 21-26 yaŖ aralığında bulunan öğrencilerin ($\bar{x}=2.73$) ilgili görüşe 27 ve yukarı yaŖ aralığında bulunan öğrencilerden ($\bar{x}=3.32$) daha fazla katıldıkları gözlenmektedir.

Tablo 11. Araştırmaya katılan öğrencilerin, bireysel ses eğitimi ile ilgili görüşlerin üniversitelerine ait post hoc testi sonucu.

Sorular	Üniversite	N	$\bar{x}$	SS	F	p
Soru 1	Marmara Ü. ⁽¹⁾	59	3.07	0.716	7.102	0.001*
	Gazi Ü. ⁽²⁾	72	2.50	0.979		
	Ondokuz Mayıs Ü. ⁽³⁾	48	2.10	0.905		
	Balıkesir Ü. ⁽⁴⁾	72	2.21	1.125		
	Erzincan B. Y. Ü. ⁽⁵⁾	42	2.12	1.064		
	Kastamonu Ü. ⁽⁶⁾	20	2.35	0.933		
	İnönü Ü. ⁽⁷⁾	24	1.71	0.859		
	Harran Ü. ⁽⁸⁾	42	1.71	0.944		
	Giresun Ü. ⁽⁹⁾	13	1.85	1.068		
	Atatürk Ü. ⁽¹⁰⁾	49	2.57	1.291		
	Ağrı İ. Ç. Ü. ⁽¹¹⁾	20	2.65	1.137		
	Toplam	461	2.33	1.077		
Soru 2	Marmara Ü. ⁽¹⁾	59	3.07	0.691	5.308	0.001*
	Gazi Ü. ⁽²⁾	72	2.50	0.919		
	Ondokuz Mayıs Ü. ⁽³⁾	48	2.08	0.895		
	Balıkesir Ü. ⁽⁴⁾	72	2.49	1.151		
	Erzincan B. Y. Ü. ⁽⁵⁾	42	1.98	1.199		
	Kastamonu Ü. ⁽⁶⁾	20	2.45	0.945		
	İnönü Ü. ⁽⁷⁾	24	1.75	1.032		
	Harran Ü. ⁽⁸⁾	42	2.07	1.314		
	Giresun Ü. ⁽⁹⁾	13	1.92	1.115		
	Atatürk Ü. ⁽¹⁰⁾	49	2.31	1.103		
	Ağrı İ. Ç. Ü. ⁽¹¹⁾	20	2.55	1.191		
	Toplam	461	2.36	1.092		
Soru 3	Marmara Ü. ⁽¹⁾	59	3.08	0.566	18.317	0.001*
	Gazi Ü. ⁽²⁾	72	2.06	0.918		
	Ondokuz Mayıs Ü. ⁽³⁾	48	1.71	0.824		
	Balıkesir Ü. ⁽⁴⁾	72	1.65	0.735		
	Erzincan B. Y. Ü. ⁽⁵⁾	42	1.48	0.862		
	Kastamonu Ü. ⁽⁶⁾	20	1.70	0.923		
	İnönü Ü. ⁽⁷⁾	24	1.50	0.834		
	Harran Ü. ⁽⁸⁾	42	1.38	0.731		

	Giresun Ü. ⁽⁹⁾	13	1.46	0.877		
	Atatürk Ü. ⁽¹⁰⁾	49	1.84	0.850		
	Ağrı İ. Ç. Ü. ⁽¹¹⁾	20	2.45	1.146		
	Toplam	461	1.91	0.961		
	Marmara Ü. ⁽¹⁾	59	3.24	0.625		
	Gazi Ü. ⁽²⁾	72	2.24	1.055		
	Ondokuz Mayıs Ü. ⁽³⁾	48	2.15	1.220		
Soru 4	Balıkesir Ü. ⁽⁴⁾	72	2.29	0.985	6.993	0.001*
	Erzincan B. Y. Ü. ⁽⁵⁾	42	2.36	1.376		
	Kastamonu Ü. ⁽⁶⁾	20	2.05	0.945		
	İnönü Ü. ⁽⁷⁾	24	2.08	1.213		
	Harran Ü. ⁽⁸⁾	42	2.14	1.372		1-9
	Giresun Ü. ⁽⁹⁾	13	1.69	0.947		1-10
	Atatürk Ü. ⁽¹⁰⁾	49	1.69	1.004		1-11
	Ağrı İ.Ç.Ü. ⁽¹¹⁾	20	1.85	1.226		
	Toplam	461	2.26	1.158		

Tablo 11’de araştırmaya katılan öğrencilerin bireysel ses eğitimiyle ilgili görüşlerin yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan ANOVA testi sonucunda, 1. soru “Bireysel ses eğitimi dersini seviyorum.” ($p=0.001$, $p<0.05$), 2. soru “Bireysel ses eğitimi dersinde öğretilen konuları faydalı buluyorum.” ($p=0.001$, $p<0.05$), 3. soru “Bireysel ses eğitimi dersi, müzik öğretmenliği mesleğinin ihtiyaçları doğrultusunda gerekli bir derstir.” ($p=0.001$, $p<0.05$) ve 4.soru “Yöresel bölgelere ait ağız türleri, bireysel ses eğitimi dersinde üzerinde durulması gereken bir kavramdır.” ($p=0.001$, $p<0.05$) olduğundan anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmektedir. “Bireysel ses eğitimi dersini seviyorum” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc analizi sonucunda, Marmara Üniversitesi öğrencilerinin ($\bar{x}=3.07$) Gazi Üniversitesi($\bar{x}=2.50$), Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($\bar{x}=2.10$), Balıkesir Üniversitesi ($\bar{x}=2.21$), Erzincan Binali Y. Üniversitesi ($\bar{x}=2.12$), İnönü Üniversitesi ($\bar{x}=1.71$), ve Harran Üniversitesi ($\bar{x}=1.71$) öğrencilerinden ilgili görüşe daha az katıldıkları gözlenmektedir. Gazi Üniversitesi ($\bar{x}=2.50$) öğrencilerinin İnönü Üniversitesi ($\bar{x}=1.71$) ve Harran Üniversitesi ($\bar{x}=1.71$) öğrencilerinden ilgili görüşe daha az katıldıkları gözlenmektedir. Harran Üniversitesi öğrencilerinin ($\bar{x}=1.71$) Atatürk Üniversitesi ($\bar{x}=2.57$) öğrencilerinden ilgili görüşe daha fazla katıldıkları gözlenmektedir.

“Bireysel ses eğitimi dersinde öğretilen konuları faydalı buluyorum” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc analizi sonucunda, Marmara Üniversitesi ($\bar{x}=3.07$) öğrencilerinin Gazi Üniversitesi ($\bar{x}=2.50$), Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($\bar{x}=2.08$), Balıkesir Üniversitesi ($\bar{x}=2.49$), Erzincan Binali Y. Üniversitesi ($\bar{x}=1.98$), İnönü Üniversitesi ($\bar{x}=1.75$), Harran Üniversitesi ($\bar{x}=2.07$) ve Atatürk Üniversitesi ($\bar{x}=2.31$) öğrencilerinden ilgili görüşe daha az katıldıkları gözlenmektedir. “Bireysel ses eğitimi dersi, müzik öğretmenliği mesleğinin ihtiyaçları doğrultusunda gerekli bir derstir” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc analizi sonucunda, Marmara Üniversitesi ($\bar{x}=3.08$) öğrencilerinin Gazi Üniversitesi ($\bar{x}=2.06$), Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($\bar{x}=1.71$), Balıkesir Üniversitesi ($\bar{x}=1.65$), Erzincan Binali Y. Üniversitesi ($\bar{x}=1.48$), Kastamonu Üniversitesi ($\bar{x}=1.70$), İnönü Üniversitesi ($\bar{x}=1.50$), Harran Üniversitesi ($\bar{x}=1.38$), Giresun Üniversitesi ($\bar{x}=1.46$) ve Atatürk Üniversitesi ($\bar{x}=1.84$) öğrencilerinden daha az katıldıkları gözlenmektedir. İlgili görüşe Gazi Üniversitesi ($\bar{x}=2.06$) öğrencilerinin Harran Üniversitesi ($\bar{x}=1.38$) öğrencilerinden daha az katıldıkları ve Harran Üniversitesi ($\bar{x}=1.38$) öğrencilerinin Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi ($\bar{x}=2.45$) öğrencilerinden daha fazla katıldıkları gözlenmektedir. “Yöresel bölgelere ait ağız türleri, bireysel ses eğitimi dersinde üzerinde durulması gereken bir kavramdır” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc analizi sonucunda, Marmara Üniversitesi ($\bar{x}=3.24$) öğrencilerinin Gazi Üniversitesi ($\bar{x}=2.24$), Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($\bar{x}=2.15$), Balıkesir Üniversitesi ($\bar{x}=2.29$), Erzincan Binali Y. Üniversitesi ($\bar{x}=2.36$), Kastamonu Üniversitesi ($\bar{x}=2.05$), İnönü Üniversitesi ($\bar{x}=2.08$), Harran Üniversitesi($\bar{x}=2.14$), Giresun Üniversitesi ($\bar{x}=1.69$), Atatürk Üniversitesi ($\bar{x}=1.69$), ve Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi ($\bar{x}=1.85$), öğrencilerinden daha az katıldıkları gözlenmektedir.

Tablo 12. Araştırmaya katılan öğrencilerin, bireysel ses eğitimi ile ilgili görüşlerin üniversitelerine ait Post Hoc testi sonucu

Sorular	Üniversite	N	$\bar{x}$	SS	F	P	Post-Hoc	
Soru 5	Marmara Ü. ⁽¹⁾	59	3.03	0.642	5.461	0.001*	1-10 2-10 3-4 4-10 6-10	
	Gazi Ü. ⁽²⁾	72	3.10	0.981				
	Ondokuz Mayıs Ü. ⁽³⁾	48	3.65	1.139				
	Balıkesir Ü. ⁽⁴⁾	72	2.83	1.138				
	Erzincan B. Y. Ü. ⁽⁵⁾	42	3.64	1.265				
	Kastamonu Ü. ⁽⁶⁾	20	2.65	1.040				
	İnönü Ü. ⁽⁷⁾	24	2.71	1.367				
	Harran Ü. ⁽⁸⁾	42	3.55	1.310				
	Giresun Ü. ⁽⁹⁾	13	3.00	1.155				
	Atatürk Ü. ⁽¹⁰⁾	49	3.80	1.020				
	Ağrı İ. Ç. Ü. ⁽¹¹⁾	20	2.90	1.373				
	Toplam	461	3.22	1.154				
Soru 6	Marmara Ü. ⁽¹⁾	59	1.97	0.414	9.130	0.001*	1-3	5-8
	Gazi Ü. ⁽²⁾	72	2.38	0.971			1-8	5-9
	Ondokuz Mayıs Ü. ⁽³⁾	48	2.71	1.237			1-9	7-8
	Balıkesir Ü. ⁽⁴⁾	72	1.96	0.879			3-4	7-9
	Erzincan B. Y. Ü. ⁽⁵⁾	42	1.98	0.869			3-10	8-10
	Kastamonu Ü. ⁽⁶⁾	20	2.40	1.188			4-8	9-10
	İnönü Ü. ⁽⁷⁾	24	1.88	0.900			4-9	9-11
	Harran Ü. ⁽⁸⁾	42	2.93	1.197				
	Giresun Ü. ⁽⁹⁾	13	3.69	1.182				
	Atatürk Ü. ⁽¹⁰⁾	49	1.90	0.823				
	Ağrı İ. Ç. Ü. ⁽¹¹⁾	20	1.90	1.165				
	Toplam	461	2.25	1.040				
Soru 7	Marmara Ü. ⁽¹⁾	59	3.92	0.385	7.176	0.001*	1-2	
	Gazi Ü. ⁽²⁾	72	3.13	0.903			1-3	
	Ondokuz Mayıs Ü. ⁽³⁾	48	2.69	1.035			1-4	
	Balıkesir Ü. ⁽⁴⁾	72	3.38	1.192			1-6	
	Erzincan B. Y. Ü. ⁽⁵⁾	42	3.31	1.070			1-7	
	Kastamonu Ü. ⁽⁶⁾	20	2.55	1.050			1-8	
	İnönü Ü. ⁽⁷⁾	24	2.92	0.929			3-10	
	Harran Ü. ⁽⁸⁾	42	2.79	1.353			6-10	
	Giresun Ü. ⁽⁹⁾	13	2.46	1.330				
	Atatürk Ü. ⁽¹⁰⁾	49	3.59	0.977				
	Ağrı İ. Ç. Ü. ⁽¹¹⁾	20	3.15	1.496				
	Toplam	461	3.20	1.111				
Soru 8	Marmara Ü. ⁽¹⁾	59	3.80	0.783	11.398	0.001*	1-2	1-10
	Gazi Ü. ⁽²⁾	72	2.58	1.031			1-3	1-11
	Ondokuz Mayıs Ü. ⁽³⁾	48	1.92	1.028			1-4	2-3
	Balıkesir Ü. ⁽⁴⁾	72	2.50	1.210			1-5	2-9
	Erzincan B. Y. Ü. ⁽⁵⁾	42	2.21	1.116			1-7	3-8
	Kastamonu Ü. ⁽⁶⁾	20	2.80	1.240			1-8	8-9
	İnönü Ü. ⁽⁷⁾	24	2.17	1.007			1-9	
	Harran Ü. ⁽⁸⁾	42	2.95	1.396				
	Giresun Ü. ⁽⁹⁾	13	1.62	0.768				
	Atatürk Ü. ⁽¹⁰⁾	49	2.35	1.200				
	Ağrı İ. Ç. Ü. ⁽¹¹⁾	20	2.60	1.231				
	Toplam	461	2.59	1.228				

Tablo 12’de araştırmaya katılan öğrencilerin bireysel ses eğitimiyle ilgili görüşlerin yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan ANOVA testi sonucunda, 5. soru “Bireysel ses eğitimi dersine ayrılan süre, ağız problemlerinin tespit edilmesi için yeterlidir.” ($p=0.001$, $p<0.05$), 6. soru “Bireysel ses eğitimi dersinde yoğunlukla yabancı dil kaynaklı eserler öğrendim.” ($p=0.001$, $p<0.05$), 7.soru “Bireysel ses eğitimi dersinde yoğunlukla Türkçe kaynaklı eserler öğrendim.” ($p=0.001$, $p<0.05$) ve 8.soru “Bireysel ses eğitimi dersinde ağız özelliklerine dayalı problemler, dersin öğretim elemanı tarafından tespit edilir.” ($p=0.001$, $p<0.05$) olduğundan anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmektedir. “Bireysel ses eğitimi dersine ayrılan süre, ağız problemlerinin tespit edilmesi için yeterlidir” Sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc analizi sonucunda, Marmara Üniversitesi ($\bar{x}=3.03$), Gazi Üniversitesi ($\bar{x}=3.10$), Balıkesir Üniversitesi ($\bar{x}=2.83$), Kastamonu Üniversitesi ($\bar{x}=2.65$), öğrencilerinin ilgili görüşe Atatürk Üniversitesi ($\bar{x}=3.80$) öğrencilerinden daha fazla katıldıkları ve Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($\bar{x}=3.65$), öğrencilerinin ilgili görüşe Balıkesir Üniversitesi ($\bar{x}=2.83$) öğrencilerinden daha az katıldıkları gözlenmektedir. “Bireysel ses eğitimi dersinde yoğunlukla yabancı dil kaynaklı eserler öğrendim” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc analizi sonucunda, Marmara Üniversitesi ($\bar{x}=1.97$), öğrencilerinin ilgili görüşe Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($\bar{x}=2.71$), Harran Üniversitesi ($\bar{x}=2.93$) ve Giresun Üniversitesi ($\bar{x}=3.69$) öğrencilerinden daha fazla katıldıkları, Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($\bar{x}=2.71$) öğrencilerinin ilgili görüşe Balıkesir Üniversitesi ($\bar{x}=1.96$) ve Atatürk Üniversitesi ($\bar{x}=1.90$) öğrencilerinden daha az katıldıkları, Balıkesir Üniversitesi ($\bar{x}=1.96$) öğrencilerinin ilgili görüşe Harran Üniversitesi ($\bar{x}=2.93$) öğrencileri ve Giresun Üniversitesi ($\bar{x}=3.69$) öğrencilerinden daha fazla katıldıkları, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi ($\bar{x}=1.98$) öğrencilerinin ilgili görüşe Harran Üniversitesi ($\bar{x}=2.93$) ve Giresun Üniversitesi ($\bar{x}=3.69$) öğrencilerinden daha fazla katıldıkları, İnönü Üniversitesi ($\bar{x}=1.88$) öğrencilerinin ilgili görüşe Harran Üniversitesi ($\bar{x}=2.93$) öğrencileri ve Giresun Üniversitesi ($\bar{x}=3.69$) öğrencilerinden daha fazla katıldıkları, Harran Üniversitesi öğrencilerinin ($\bar{x}=2.93$) ilgili görüşe Atatürk Üniversitesi ($\bar{x}=1.90$) öğrencilerinden daha az katıldıkları ve Giresun Üniversitesi ($\bar{x}=3.69$) öğrencilerinin ilgili görüşe Atatürk Üniversitesi ($\bar{x}=1.90$) ve Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi ($\bar{x}=1.90$) öğrencilerinden daha az katıldıkları gözlenmektedir. “Bireysel ses eğitimi dersinde yoğunlukla Türkçe kaynaklı eserler öğrendim” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc analizi sonucunda, Marmara Üniversitesi ($\bar{x}=3.92$) öğrencilerinin Gazi Üniversitesi ($\bar{x}=3.13$), Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($\bar{x}=2.69$), Balıkesir Üniversitesi ($\bar{x}=3.38$), Kastamonu Üniversitesi ($\bar{x}=2.55$), İnönü Üniversitesi ($\bar{x}=2.92$) ve Harran Üniversitesi ($\bar{x}=2.79$) öğrencilerinden daha az katıldıkları, Atatürk Üniversitesi ($\bar{x}=3.59$) öğrencilerinin ilgili görüşe Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($\bar{x}=2.69$) öğrencileri ve Kastamonu Üniversitesi ($\bar{x}=2.55$) öğrencilerinden daha az katıldıkları gözlenmektedir. “Bireysel ses eğitimi dersinde ağız özelliklerine dayalı problemler, dersin öğretim elemanı tarafından tespit edilir” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc analizi sonucunda, Marmara Üniversitesi ($\bar{x}=3.80$) öğrencilerinin Gazi Üniversitesi, ($\bar{x}=2.58$) Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($\bar{x}=1.92$), Balıkesir Üniversitesi ($\bar{x}=2.50$), Erzincan Binali Y. Üniversitesi ($\bar{x}=2.21$), İnönü Üniversitesi ($\bar{x}=2.17$), Harran Üniversitesi ($\bar{x}=2.95$), Giresun Üniversitesi ($\bar{x}=1.62$), Atatürk Üniversitesi ($\bar{x}=2.35$) ve Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi ($\bar{x}=2.60$) öğrencilerinden daha az katıldıkları, Gazi Üniversitesi öğrencilerinin ($\bar{x}=2.58$) ilgili görüşe Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($\bar{x}=1.92$) ve Giresun Üniversitesi ($\bar{x}=1.62$) öğrencilerinden daha az katıldıkları ve Harran Üniversitesi öğrencilerinin ($\bar{x}=2.95$) ilgili görüşe Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($\bar{x}=1.92$) ve Giresun Üniversitesi ($\bar{x}=1.62$) öğrencilerinden daha az katıldıkları gözlenmektedir.

Tablo 13. Araştırmaya katılan öğrencilerin, bireysel ses eğitimi ile ilgili görüşlerin üniversitelerine ait Post Hoc Testi sonucu

Sorular	Üniversite	N	$\bar{x}$	SS	F	P	Post-Hoc
Soru 9	Marmara Ü. ⁽¹⁾	59	3.90	0.824	9.571	0.001*	
	Gazi Ü. ⁽²⁾	72	2.50	1.088			1-2
	Ondokuz Mayıs Ü. ⁽³⁾	48	2.63	1.282			1-3
	Balıkesir Ü. ⁽⁴⁾	72	2.64	1.179			1-4
	Erzincan B. Y. Ü. ⁽⁵⁾	42	2.19	1.194			1-5
	Kastamonu Ü. ⁽⁶⁾	20	2.80	1.105			1-6
	İnönü Ü. ⁽⁷⁾	24	2.25	1.073			1-7
	Harran Ü. ⁽⁸⁾	42	3.07	1.276			1-8
	Giresun Ü. ⁽⁹⁾	13	1.85	0.987			1-9
	Atatürk Ü. ⁽¹⁰⁾	49	2.67	1.179			1-10
	Ağrı İ. Ç. Ü. ⁽¹¹⁾	20	2.40	0.883			1-11
	Toplam	461	2.73	1.223			
Soru 10	Marmara Ü. ⁽¹⁾	59	3.83	0.913	8.138	0.001*	
	Gazi Ü. ⁽²⁾	72	2.60	1.057			1-2
	Ondokuz Mayıs Ü. ⁽³⁾	48	2.65	1.041			1-3 2-10
	Balıkesir Ü. ⁽⁴⁾	72	2.78	1.078			1-4 3-10
	Erzincan B. Y. Ü. ⁽⁵⁾	42	2.33	1.183			1-5 4-5
	Kastamonu Ü. ⁽⁶⁾	20	2.65	0.813			1-6 4-10
	İnönü Ü. ⁽⁷⁾	24	2.29	1.122			1-7 5-8
	Harran Ü. ⁽⁸⁾	42	3.00	1.210			1-8 5-10
	Giresun Ü. ⁽⁹⁾	13	2.54	0.967			1-9 7-8
	Atatürk Ü. ⁽¹⁰⁾	49	3.18	1.093			1-10 7-10
	Ağrı İ. Ç. Ü. ⁽¹¹⁾	20	2.60	1.046			1-11 10-11
	Toplam	461	2.85	1.143			
Soru 11	Marmara Ü. ⁽¹⁾	59	2.14	0.507	2.587	0.005*	
	Gazi Ü. ⁽²⁾	72	2.64	1.066			
	Ondokuz Mayıs Ü. ⁽³⁾	48	2.38	1.044			
	Balıkesir Ü. ⁽⁴⁾	72	2.71	1.093			
	Erzincan B. Y. Ü. ⁽⁵⁾	42	2.05	1.168			
	Kastamonu Ü. ⁽⁶⁾	20	2.55	0.999			1-2
	İnönü Ü. ⁽⁷⁾	24	2.25	0.944			1-4
	Harran Ü. ⁽⁸⁾	42	2.55	1.109			
	Giresun Ü. ⁽⁹⁾	13	2.31	1.494			
	Atatürk Ü. ⁽¹⁰⁾	49	2.08	1.038			
	Ağrı İ. Ç. Ü. ⁽¹¹⁾	20	2.55	1.191			
	Toplam	461	2.40	1.054			
Soru 12	Marmara Ü. ⁽¹⁾	59	2.34	0.659	1.785	0.061	
	Gazi Ü. ⁽²⁾	72	2.47	1.175			
	Ondokuz Mayıs Ü. ⁽³⁾	48	2.00	0.923			
	Balıkesir Ü. ⁽⁴⁾	72	2.61	1.145			
	Erzincan B. Y. Ü. ⁽⁵⁾	42	2.21	1.260			
	Kastamonu Ü. ⁽⁶⁾	20	2.20	0.834			
	İnönü Ü. ⁽⁷⁾	24	2.29	1.122			
	Harran Ü. ⁽⁸⁾	42	2.45	1.253			
	Giresun Ü. ⁽⁹⁾	13	1.77	0.832			
	Atatürk Ü. ⁽¹⁰⁾	49	2.12	1.111			

Ağrı İ. Ç. Ü. ⁽¹¹⁾	20	2.45	0.999
Toplam	461	2.32	1.078

Tablo 13’de araştırmaya katılan öğrencilerin bireysel ses eğitimiyle ilgili görüşlerin yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan ANOVA testi sonucunda, 9. soru “Bireysel ses eğitimi dersinde ağız problemlerini çözmeye yönelik çalışmalar yapılır.” ($p=0.001$, $p<0,05$), 10. soru “Bireysel ses eğitimi dersinde öğretilen teknik çalışmalar, yaşanabilecek ağız problemlerini giderebilecek düzeydedir.” ($p=0.001$, $p<0.05$) ve 11. soru “Bireysel ses eğitimi dersinde yaşanabilecek ağız problemleri, öğrencilerin başarı düzeyini olumsuz düzeyde etkiler.” ($p=0.001$, $p<0,05$), olduğundan anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmektedir. “Bireysel ses eğitimi dersinde ağız problemlerini çözmeye yönelik çalışmalar yapılır” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc analizi sonucunda, Marmara Üniversitesi ($\bar{x}=3.90$) öğrencilerinin Gazi Üniversitesi ($\bar{x}=2.50$), Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($\bar{x}=2.63$), Balıkesir Üniversitesi ($\bar{x}=2.64$), Erzincan Binali Y. Üniversitesi ($\bar{x}=2.19$), Kastamonu Üniversitesi ($\bar{x}=2.80$), İnönü Üniversitesi ($\bar{x}=2.25$), Harran Üniversitesi ($\bar{x}=3.07$), Giresun Üniversitesi ($\bar{x}=1.85$), Atatürk Üniversitesi ($\bar{x}=2.67$) ve Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi ($\bar{x}=2.40$) öğrencilerinden daha az katıldıkları gözlenmektedir. “Bireysel ses eğitimi dersinde öğretilen teknik çalışmalar, yaşanabilecek ağız problemlerini giderebilecek düzeydedir” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc analizi sonucunda, Marmara Üniversitesi ($\bar{x}=3.83$) öğrencilerinin Gazi Üniversitesi ($\bar{x}=2.60$), Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($\bar{x}=2.65$), Balıkesir Üniversitesi ($\bar{x}=2.78$), Erzincan Binali Y. Üniversitesi ($\bar{x}=2.33$), Kastamonu Üniversitesi ($\bar{x}=2.65$), İnönü Üniversitesi ($\bar{x}=2.29$), Harran Üniversitesi ($\bar{x}=3.00$), Giresun Üniversitesi ($\bar{x}=2.54$), Atatürk Üniversitesi ($\bar{x}=3.18$) ve Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi ($\bar{x}=2.60$) öğrencilerinden daha az katıldıkları, Atatürk Üniversitesi ($\bar{x}=3.18$) öğrencilerinin ilgili görüşe Gazi Üniversitesi ($\bar{x}=2.60$), Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($\bar{x}=2.65$), Balıkesir Üniversitesi ($\bar{x}=2.78$), Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi ($\bar{x}=2.33$), İnönü Üniversitesi ($\bar{x}=2.29$) ve Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi ($\bar{x}=2.60$) öğrencilerinden daha az katıldıkları, Harran Üniversitesi ($\bar{x}=3.00$) öğrencilerinin ilgili görüşe Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi ($\bar{x}=2.33$) ve İnönü Üniversitesi ($\bar{x}=2.29$) öğrencilerinden daha az katıldıkları ve Balıkesir Üniversitesi ($\bar{x}=2.78$) öğrencilerinin ilgili görüşe Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi ($\bar{x}=2.33$) öğrencilerinden daha az katıldıkları gözlenmektedir. “Bireysel ses eğitimi dersinde yaşanabilecek ağız problemleri, öğrencilerin başarı düzeyini olumsuz düzeyde etkiler” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc analizi sonucunda, Marmara Üniversitesi ($\bar{x}=2.14$), öğrencilerinin ilgili görüşe Gazi Üniversitesi ($\bar{x}=2.64$) ve Balıkesir Üniversitesi ($\bar{x}=2.71$) öğrencilerinden daha fazla katıldıkları gözlenmektedir.

Tablo 14. Araştırmaya katılan öğrencilerin, bireysel ses eğitimi ile ilgili görüşlerin üniversitelere ait Post Hoc Testi sonucu

Sorular	Üniversite	N	$\bar{x}$	SS	F	P	Post-Hoc
Soru 13	Marmara Ü. ⁽¹⁾	59	4.17	0.791	10.214	0.001*	1-2 1-3 1-4 1-5 1-6 1-7 1-8 1-10
	Gazi Ü. ⁽²⁾	72	2.74	1.048			
	Ondokuz Mayıs Ü. ⁽³⁾	48	2.88	1.178			
	Balıkesir Ü. ⁽⁴⁾	72	2.49	1.100			
	Erzincan B. Y. Ü. ⁽⁵⁾	42	2.48	1.418			
	Kastamonu Ü. ⁽⁶⁾	20	2.35	0.875			
	İnönü Ü. ⁽⁷⁾	24	2.71	1.197			
	Harran Ü. ⁽⁸⁾	42	3.00	1.210			
	Giresun Ü. ⁽⁹⁾	13	2.77	1.166			
	Atatürk Ü. ⁽¹⁰⁾	49	2.76	1.234			
	Ağrı İ. Ç. Ü. ⁽¹¹⁾	20	3.30	1.081			
	Toplam	461	2.90	1.230			
Soru 14	Marmara Ü. ⁽¹⁾	59	2.05	0.628	2.788	0.001*	1-2 2-10
	Gazi Ü. ⁽²⁾	72	2.68	1.005			
	Ondokuz Mayıs Ü. ⁽³⁾	48	2.48	1.185			

	Balıkesir Ü. ⁽⁴⁾	72	2.36	1.225			
	Erzincan B. Y. Ü. ⁽⁵⁾	42	2.21	1.094			
	Kastamonu Ü. ⁽⁶⁾	20	2.70	1.031			
	İnönü Ü. ⁽⁷⁾	24	2.42	1.100			
	Harran Ü. ⁽⁸⁾	42	2.50	1.293			
	Giresun Ü. ⁽⁹⁾	13	2.08	1.038			
	Atatürk Ü. ⁽¹⁰⁾	49	1.84	1.067			
	Ağrı İ. Ç. Ü. ⁽¹¹⁾	20	2.35	0.933			
	Toplam	461	2.34	1.092			
	Marmara Ü. ⁽¹⁾	59	3.59	0.722			
	Gazi Ü. ⁽²⁾	72	3.06	1.060			
	Ondokuz Mayıs Ü. ⁽³⁾	48	2.54	1.148			1-2
	Balıkesir Ü. ⁽⁴⁾	72	2.67	1.289			1-3
	Erzincan B. Y. Ü. ⁽⁵⁾	42	2.10	0.958			1-4
	Kastamonu Ü. ⁽⁶⁾	20	2.80	1.240			1-5
Soru 15	İnönü Ü. ⁽⁷⁾	24	2.46	1.250	6.211	0.001*	1-7
	Harran Ü. ⁽⁸⁾	42	2.95	1.125			1-10
	Giresun Ü. ⁽⁹⁾	13	2.54	1.127			1-11
	Atatürk Ü. ⁽¹⁰⁾	49	2.57	1.190			2-5
	Ağrı İ. Ç. Ü. ⁽¹¹⁾	20	2.50	1.100			5-8
	Toplam	461	2.78	1.167			
	Marmara Ü. ⁽¹⁾	59	3.76	0.703			
	Gazi Ü. ⁽²⁾	72	2.60	1.195			1-2
	Ondokuz Mayıs Ü. ⁽³⁾	48	2.54	1.352			1-3
	Balıkesir Ü. ⁽⁴⁾	72	2.93	1.346			1-4
	Erzincan B. Y. Ü. ⁽⁵⁾	42	2.64	1.340			1-5
	Kastamonu Ü. ⁽⁶⁾	20	2.85	0.988	4.486	0.001*	1-6
	İnönü Ü. ⁽⁷⁾	24	2.50	0.933			1-7
	Harran Ü. ⁽⁸⁾	42	2.76	1.559			1-8
	Giresun Ü. ⁽⁹⁾	13	2.69	1.251			1-10
	Atatürk Ü. ⁽¹⁰⁾	49	2.53	1.371			
	Ağrı İ. Ç. Ü. ⁽¹¹⁾	20	2.60	1.353			
	Toplam	461	2.81	1.294			

Tablo 14’de araştırmaya katılan öğrencilerin bireysel ses eğitimiyle ilgili görüşlerin yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan ANOVA testi sonucunda, 13. soru “Bireysel ses eğitimi dersi repertuar seçiminde, ağız özellikleri göz önünde bulundurulur”. ($p=0.001$, $p<0,05$), 14. soru “Ağız türleri, yabancı dil kaynaklı şarkıların seslendirilmesinde olumsuz yönde etkili olur.” ($p=0.001$, $p<0,05$), 15. soru “Ağız türleri, Türkçe kaynaklı şarkıların seslendirilmesinde olumsuz yönde etkili olur.” ($p=0.002$, $p<0,05$) ve 16. soru “Bireysel ses eğitimi dersi dışında yöresel ağız tavrıyla türkü seslendiren arkadaşlarımdan etkilenmişimdir.” ($p=0.001$, $p<0,05$), olduğundan anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmektedir. “Bireysel ses eğitimi dersi repertuar seçiminde, ağız özellikleri göz önünde bulundurulur” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc analizi sonucunda, Marmara Üniversitesi ($\bar{x}=4.17$) öğrencilerinin Gazi Üniversitesi ($\bar{x}=2.74$), Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($\bar{x}=2.88$), Balıkesir Üniversitesi ($\bar{x}=2.49$), Erzincan Binali Y. Üniversitesi ($\bar{x}=2.48$), Kastamonu Üniversitesi ($\bar{x}=2.35$), İnönü Üniversitesi ($\bar{x}=2.71$), Harran Üniversitesi ($\bar{x}=3.00$) ve Atatürk Üniversitesi ($\bar{x}=2.76$) öğrencilerinden daha az katıldıkları gözlenmektedir. “Ağız türleri, yabancı dil kaynaklı şarkıların seslendirilmesinde olumsuz yönde etkili olur”

sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc analizi sonucunda, Gazi Üniversitesi ($\bar{x}=2.68$) öğrencilerinin ilgili görüşe Marmara Üniversitesi ($\bar{x}=2.05$) ve Atatürk Üniversitesi ($\bar{x}=1.84$) öğrencilerinden daha az katıldıkları gözlenmektedir. “Ağız türleri, Türkçe kaynaklı şarkıların seslendirilmesinde olumsuz yönde etkili olur” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc analizi sonucunda, Marmara Üniversitesi ($\bar{x}=3.59$) öğrencilerinin Gazi Üniversitesi ($\bar{x}=3.06$), Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($\bar{x}=2.54$), Balıkesir Üniversitesi ($\bar{x}=2.67$), Erzincan Binali Y. Üniversitesi ($\bar{x}=2.10$), İnönü Üniversitesi ($\bar{x}=2.46$), Atatürk Üniversitesi ($\bar{x}=2.57$) ve Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi ($\bar{x}=2.50$) öğrencilerinden daha az katıldıkları, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi ($\bar{x}=2.10$) öğrencilerinin ilgili görüşe Gazi Üniversitesi ($\bar{x}=3.06$) ve Harran Üniversitesi ($\bar{x}=2.95$) öğrencilerinden daha fazla katıldıkları gözlenmektedir. “Bireysel ses eğitimi dersi dışında yöresel ağız tavrıyla türkü seslendiren arkadaşlarımdan etkilenmişimdir” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc analizi sonucunda, Marmara Üniversitesi ($\bar{x}=3.76$) öğrencilerinin Gazi Üniversitesi ($\bar{x}=2.60$), Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($\bar{x}=2.54$), Balıkesir Üniversitesi ($\bar{x}=2.93$), Erzincan Binali Y. Üniversitesi ($\bar{x}=2.64$), Kastamonu Üniversitesi ($\bar{x}=2.85$), İnönü Üniversitesi ($\bar{x}=2.50$), Harran Üniversitesi ($\bar{x}=2.76$) ve Atatürk Üniversitesi ($\bar{x}=2.53$) öğrencilerinden daha az katıldıkları gözlenmektedir.

Tablo 15. Araştırmaya katılan öğrencilerin, bireysel ses eğitimi ile ilgili görüşlerin üniversitelere ait Post Hoc Testi sonucu

Sorular	Üniversite	N	$\bar{x}$	SS	F	P	Post-Hoc
Soru-17	Marmara Ü. ⁽¹⁾	59	3.86	0.655	7.588	0.001*	
	Gazi Ü. ⁽²⁾	72	2.47	1.074			
	Ondokuz Mayıs Ü. ⁽³⁾	48	2.69	1.291			
	Balıkesir Ü. ⁽⁴⁾	72	2.53	1.162			
	Erzincan B. Y. Ü. ⁽⁵⁾	42	2.67	1.319			
	Kastamonu Ü. ⁽⁶⁾	20	2.70	0.923			
	İnönü Ü. ⁽⁷⁾	24	2.08	1.060			
	Harran Ü. ⁽⁸⁾	42	2.71	1.293			
	Giresun Ü. ⁽⁹⁾	13	2.15	1.068			
	Atatürk Ü. ⁽¹⁰⁾	49	2.57	1.242			
	Ağrı İ. Ç. Ü. ⁽¹¹⁾	20	2.50	1.539			
Soru 18	Toplam	461	2.71	1.230	14.741	0.001*	
	Marmara Ü. ⁽¹⁾	59	4.76	0.468			
	Gazi Ü. ⁽²⁾	72	2.93	1.167			
	Ondokuz Mayıs Ü. ⁽³⁾	48	3.15	1.304			
	Balıkesir Ü. ⁽⁴⁾	72	3.00	1.210			
	Erzincan B. Y. Ü. ⁽⁵⁾	42	2.74	1.398			
	Kastamonu Ü. ⁽⁶⁾	20	3.10	1.252			
	İnönü Ü. ⁽⁷⁾	24	2.21	1.021			
	Harran Ü. ⁽⁸⁾	42	2.93	1.351			
	Giresun Ü. ⁽⁹⁾	13	2.46	0.967			
	Atatürk Ü. ⁽¹⁰⁾	49	2.73	1.351			
Soru 19	Ağrı İ. Ç. Ü. ⁽¹¹⁾	20	2.85	1.137	15.841	0.001*	
	Toplam	461	3.11	1.343			
	Marmara Ü. ⁽¹⁾	59	4.75	0.477			
	Gazi Ü. ⁽²⁾	72	2.83	1.278			
	Ondokuz Mayıs Ü. ⁽³⁾	48	2.92	1.200			
	Balıkesir Ü. ⁽⁴⁾	72	3.14	1.190			
	Erzincan B. Y. Ü. ⁽⁵⁾	42	2.38	1.306			
	Kastamonu Ü. ⁽⁶⁾	20	2.95	1.276			
	İnönü Ü. ⁽⁷⁾	24	2.50	1.216			
	Harran Ü. ⁽⁸⁾	42	2.52	1.292			

	Giresun Ü. ⁽⁹⁾	13	2.77	1.423			1-10
	Atatürk Ü. ⁽¹⁰⁾	49	2.61	1.304			1-11
	Ağrı İ. Ç. Ü. ⁽¹¹⁾	20	3.15	1.182			
	Toplam	461	3.04	1.364			
Soru 20	Marmara Ü. ⁽¹⁾	59	4.14	0.706	6.739	0.001*	1-2
	Gazi Ü. ⁽²⁾	72	2.68	1.197			1-3
	Ondokuz Mayıs Ü. ⁽³⁾	48	3.08	1.350			1-4
	Balıkesir Ü. ⁽⁴⁾	72	3.01	1.399			1-5
	Erzincan B. Y. Ü. ⁽⁵⁾	42	2.62	1.361			1-6
	Kastamonu Ü. ⁽⁶⁾	20	2.50	1.192			1-7
	İnönü Ü. ⁽⁷⁾	24	2.50	1.414			1-8
	Harran Ü. ⁽⁸⁾	42	2.93	1.614			1-9
	Giresun Ü. ⁽⁹⁾	13	2.38	1.387			1-10
	Atatürk Ü. ⁽¹⁰⁾	49	2.51	1.516			1-11
	Ağrı İ. Ç. Ü. ⁽¹¹⁾	20	2.65	1.531			
	Toplam	461	2.93	1.404			

Tablo 15’te araştırmaya katılan öğrencilerin bireysel ses eğitimiyle ilgili görüşlerin yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla ANOVA testi yapılmıştır. Bu testin sonucunda 17. soruya yönelik “Bireysel ses eğitimi dersinde ağız türlerine dayalı eserlerin seslendirilmesi dersin kazanımlarını artırır” ($p=0.001$, $p<0.05$) sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçla beraber 18. soruda “Bireysel ses eğitimi dersinde öğretilen teknik çalışmalar ile Türk sanat müziği eserlerini daha rahat seslendiriyorum” ($p=0.001$, $p<0.05$) sonucu elde edilmiştir. 19. soruda “Bireysel ses eğitimi dersinde öğretilen teknik çalışmalar ile Türk halk müziği eserlerini daha rahat seslendiriyorum” ($p=0.001$, $p<0.05$) sonucuna 20. soruda ise “Bireysel ses eğitimi dersi dışında yöresel ağız tavrında şarkı söylemeyi çok seviyorum” ($p=0.001$, $p<0.05$) sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar, anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir. “Bireysel ses eğitimi dersinde ağız türlerine dayalı eserlerin seslendirilmesi dersin kazanımlarını artırır” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc analizi sonucunda, Marmara Üniversitesi ($\bar{x}=3.86$) öğrencilerinin ilgili görüşe Gazi Üniversitesi ($\bar{x}=2.47$), Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($\bar{x}=2.69$), Balıkesir Üniversitesi ($\bar{x}=2.53$), Erzincan Binali Y. Üniversitesi ($\bar{x}=2.67$), Kastamonu Üniversitesi ($\bar{x}=2.70$), İnönü Üniversitesi ($\bar{x}=2.08$), Harran Üniversitesi ($\bar{x}=2.71$), Giresun Üniversitesi ($\bar{x}=2.15$), Atatürk Üniversitesi ($\bar{x}=2.57$) ve Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi ($\bar{x}=2.50$) öğrencilerinden daha az katıldıkları gözlenmektedir. “Bireysel ses eğitimi dersinde öğretilen teknik çalışmalar ile Türk sanat müziği eserlerini daha rahat seslendiriyorum” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc analizi sonucunda, Marmara Üniversitesi ($\bar{x}=4.76$) öğrencilerinin ilgili görüşe Gazi Üniversitesi ($\bar{x}=2.93$), Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($\bar{x}=3.15$), Balıkesir Üniversitesi ($\bar{x}=3.00$), Erzincan Binali Y. Üniversitesi ($\bar{x}=2.74$), Kastamonu Üniversitesi ($\bar{x}=3.10$), İnönü Üniversitesi ($\bar{x}=2.21$), Harran Üniversitesi ($\bar{x}=2.93$), Giresun Üniversitesi ($\bar{x}=2.46$), Atatürk Üniversitesi ($\bar{x}=2.73$) ve Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi ($\bar{x}=2.85$) öğrencilerinden daha az katıldıkları gözlenmektedir. “Bireysel ses eğitimi dersinde öğretilen teknik çalışmalar ile Türk halk müziği eserlerini daha rahat seslendiriyorum” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc analizi sonucunda, Marmara Üniversitesi ($\bar{x}=4.75$) öğrencilerinin ilgili görüşe Gazi Üniversitesi ($\bar{x}=2.83$), Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($\bar{x}=2.92$), Balıkesir Üniversitesi ($\bar{x}=3.14$), Erzincan Binali Y. Üniversitesi ($\bar{x}=2.38$), Kastamonu Üniversitesi ($\bar{x}=2.95$), İnönü Üniversitesi ($\bar{x}=2.50$), Harran Üniversitesi ($\bar{x}=2.52$), Giresun Üniversitesi ($\bar{x}=2.77$), Atatürk Üniversitesi ($\bar{x}=2.61$) ve Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi ($\bar{x}=3.15$) öğrencilerinden daha az katıldıkları gözlenmektedir. “Bireysel ses eğitimi dersi dışında yöresel ağız tavrında şarkı söylemeyi çok seviyorum” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc analizi sonucunda, Marmara Üniversitesi ($\bar{x}=4.14$) öğrencilerinin ilgili görüşe Gazi Üniversitesi ($\bar{x}=2.68$), Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($\bar{x}=3.08$), Balıkesir Üniversitesi ($\bar{x}=3.01$), Erzincan Binali Y. Üniversitesi ($\bar{x}=2.62$), Kastamonu Üniversitesi ($\bar{x}=2.50$), İnönü Üniversitesi ($\bar{x}=2.50$), Harran Üniversitesi ($\bar{x}=2.93$), Giresun Üniversitesi ($\bar{x}=2.38$),

Atatürk Üniversitesi ($\bar{x}$ =2.51) ve Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi ($\bar{x}$ =2.65) öğrencilerinden daha az katıldıkları gözlenmektedir.

Tablo 16. Araştırmaya katılan öğrencilerin, bireysel ses eğitimiyle ilgili görüşlerin doğum yerlerine ait Post Hoc testi

Sorular	Doğum Yeri	N	$\bar{x}$	SS	F	P	Post-Hoc
Soru 1	Marmara ⁽¹⁾	109	2.63	0.909	2.282	0.035*	
	Ege ⁽²⁾	25	2.08	0.862			1-2
	Akdeniz ⁽³⁾	35	2.20	1.158			1-3
	Karadeniz ⁽⁴⁾	96	2.32	1.129			1-4
	İç Anadolu ⁽⁵⁾	50	2.24	1.098			1-5
	Güneydoğu Anadolu ⁽⁶⁾	49	2.10	1.104			1-6
	Doğu Anadolu ⁽⁷⁾	97	2.26	1.148			1-7
	Toplam	461	2.33	1.077			
Soru 2	Marmara ⁽¹⁾	109	2.64	0.938	1.994	0.065	
	Ege ⁽²⁾	25	2.28	1.100			
	Akdeniz ⁽³⁾	35	2.06	1.110			
	Karadeniz ⁽⁴⁾	96	2.34	1.103			
	İç Anadolu ⁽⁵⁾	50	2.34	0.939			
	Güneydoğu Anadolu ⁽⁶⁾	49	2.37	1.318			
	Doğu Anadolu ⁽⁷⁾	97	2.22	1.148			
	Toplam	461	2.36	1.092			
Soru 3	Marmara ⁽¹⁾	109	2.47	0.958	9.611	0.001*	
	Ege ⁽²⁾	25	1.64	0.810			1-2
	Akdeniz ⁽³⁾	35	1.63	0.808			1-3
	Karadeniz ⁽⁴⁾	96	1.71	0.917			1-4
	İç Anadolu ⁽⁵⁾	50	1.88	0.849			1-5
	Güneydoğu Anadolu ⁽⁶⁾	49	1.61	0.909			1-6
	Doğu Anadolu ⁽⁷⁾	97	1.80	0.943			1-7
	Toplam	461	1.91	0.961			
Soru 4	Marmara ⁽¹⁾	109	2.73	0.968	4.543	0.001*	
	Ege ⁽²⁾	25	2.24	0.970			1-2
	Akdeniz ⁽³⁾	35	2.26	1.197			1-3
	Karadeniz ⁽⁴⁾	96	2.15	1.142			1-4
	İç Anadolu ⁽⁵⁾	50	2.18	1.119			1-5
	Güneydoğu Anadolu ⁽⁶⁾	49	2.00	1.208			1-6
	Doğu Anadolu ⁽⁷⁾	97	2.02	1.266			1-7
	Toplam	461	2.26	1.158			
Soru 5	Marmara ⁽¹⁾	109	2.98	0.991	2.257	0.037*	
	Ege ⁽²⁾	25	3.44	1.121			
	Akdeniz ⁽³⁾	35	2.91	1.173			1-4
	Karadeniz ⁽⁴⁾	96	3.41	1.148			1-7
	İç Anadolu ⁽⁵⁾	50	3.08	1.047			3-4
	Güneydoğu Anadolu ⁽⁶⁾	49	3.33	1.214			3-7
	Doğu Anadolu ⁽⁷⁾	97	3.37	1.302			
	Toplam	461	3.22	1.154			

Tablo 16’da araştırmaya katılan öğrencilerin bireysel ses eğitimiyle ilgili görüşlerin doğum yerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan ANOVA testi sonucunda, 1. soru “Bireysel ses eğitimi dersini seviyorum.” ($p=0.035$, $p<0.05$), 3. soru “Bireysel ses eğitimi dersi, müzik öğretmenliği mesleğinin ihtiyaçları doğrultusunda gerekli bir derstir.” ($p=0.001$, $p<0.05$), 4. soru “Yöresel bölgelere ait ağız türleri, bireysel ses eğitimi dersinde üzerinde durulması gereken bir kavramdır.” ($p=0.001$, $p<0.05$) ve 5. soru “Bireysel ses eğitimi dersine ayrılan

süre, ağız problemlerinin tespit edilmesi için yeterlidir.” ($p=0.037$, $p<0.05$) olduğundan anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmektedir.

“Bireysel ses eğitimi dersini seviyorum” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc analizi sonucunda, Marmara Bölgesinde ($\bar{x}=2.63$) doğanların ilgili görüşe Ege Bölgesinde ($\bar{x}=2.08$), Akdeniz Bölgesinde ($\bar{x}=2.20$), Karadeniz Bölgesinde ($\bar{x}=2.32$), İç Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=2.24$), Güneydoğu Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=2.10$) ve Doğu Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=2.26$) doğanlardan daha az katıldıkları gözlenmektedir. “Bireysel ses eğitimi dersi, müzik öğretmenliği mesleğinin ihtiyaçları doğrultusunda gerekli bir derstir” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc analizi sonucunda, Marmara Bölgesinde ($\bar{x}=2.47$) doğanların ilgili görüşe Ege Bölgesinde ($\bar{x}=1.64$), Akdeniz Bölgesinde ($\bar{x}=1.63$), Karadeniz Bölgesinde ($\bar{x}=1.71$), İç Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=1.88$), Güneydoğu Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=1.61$) ve Doğu Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=1.80$) doğanlardan daha az katıldıkları gözlenmektedir. “Yöresel bölgelere ait ağız türleri, bireysel ses eğitimi dersinde üzerinde durulması gereken bir kavramdır” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc analizi sonucunda, Marmara Bölgesinde ($\bar{x}=73$) doğanların ilgili görüşe Ege Bölgesinde ($\bar{x}=2.24$), Akdeniz Bölgesinde ($\bar{x}=2.26$), Karadeniz Bölgesinde ($\bar{x}=2.15$), İç Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=2.18$), Güneydoğu Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=2.00$) ve Doğu Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=12.02$) doğanlardan daha az katıldıkları gözlenmektedir. “Bireysel ses eğitimi dersine ayrılan süre, ağız problemlerinin tespit edilmesi için yeterlidir” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc analizi sonucunda, Marmara Bölgesinde ($\bar{x}=2.98$) doğanların ilgili görüşe, Karadeniz Bölgesinde ($\bar{x}=3.41$) ve Doğu Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=3.37$) doğanlardan daha fazla katıldıkları, Akdeniz Bölgesinde ($\bar{x}=2.91$) doğanların Karadeniz Bölgesinde ($\bar{x}=3.41$) ve Doğu Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=3.37$) doğanlardan daha fazla katıldıkları gözlenmektedir.

Tablo 17. Araştırmaya katılan öğrencilerin, bireysel ses eğitimiyle ilgili görüşlerin doğum yerlerine ait Post Hoc testi

Sorular	Doğum Yeri	N	$\bar{x}$	SS	F	P	Post-Hoc
Soru 6	Marmara ⁽¹⁾	109	2.11	0.797	4.529	0.001*	4-7 6-7
	Ege ⁽²⁾	25	2.04	0.935			
	Akdeniz ⁽³⁾	35	2.31	0.900			
	Karadeniz ⁽⁴⁾	96	2.53	1.205			
	İç Anadolu ⁽⁵⁾	50	2.20	1.010			
	Güneydoğu Anadolu ⁽⁶⁾	49	2.67	1.179			
	Doğu Anadolu ⁽⁷⁾	97	1.96	1.010			
	Toplam	461	2.25	1.040			
Soru 7	Marmara ⁽¹⁾	109	3.56	0.917	3.497	0.002*	1-3 1-4 1-5 1-6 1-7
	Ege ⁽²⁾	25	3.44	0.961			
	Akdeniz ⁽³⁾	35	3.00	1.188			
	Karadeniz ⁽⁴⁾	96	2.96	1.196			
	İç Anadolu ⁽⁵⁾	50	3.14	1.069			
	Güneydoğu Anadolu ⁽⁶⁾	49	2.98	1.199			
	Doğu Anadolu ⁽⁷⁾	97	3.20	1.124			
	Toplam	461	3.20	1.111			
Soru 8	Marmara ⁽¹⁾	109	3.01	1.228	5.036	0.001*	1-3 1-4 1-7 2-4 2-7 4-5 5-7
	Ege ⁽²⁾	25	2.88	1.236			
	Akdeniz ⁽³⁾	35	2.40	1.241			
	Karadeniz ⁽⁴⁾	96	2.30	1.224			
	İç Anadolu ⁽⁵⁾	50	2.82	1.082			
	Güneydoğu Anadolu ⁽⁶⁾	49	2.63	1.286			
	Doğu Anadolu ⁽⁷⁾	97	2.27	1.114			
	Toplam	461	2.59	1.228			
Soru 9	Marmara ⁽¹⁾	109	3.18	1.195	3.700	0.001*	1-2 1-3 1-4
	Ege ⁽²⁾	25	2.52	1.159			
	Akdeniz ⁽³⁾	35	2.49	1.173			

	Karadeniz ⁽⁴⁾	96	2.65	1.273			1-5
	İç Anadolu ⁽⁵⁾	50	2.64	1.139			1-6
	Güneydoğu Anadolu ⁽⁶⁾	49	2.76	1.217			1-7
	Doğu Anadolu ⁽⁷⁾	97	2.49	1.183			
	Toplam	461	2.73	1.223			
	Marmara ⁽¹⁾	109	3.14	1.182			
	Ege ⁽²⁾	25	3.08	0.997			1-3
	Akdeniz ⁽³⁾	35	2.60	1.193			1-4
Soru 10	Karadeniz ⁽⁴⁾	96	2.81	1.059	2.241	0.038*	1-5
	İç Anadolu ⁽⁵⁾	50	2.70	1.111			1-7
	Güneydoğu Anadolu ⁽⁶⁾	49	2.86	1.155			
	Doğu Anadolu ⁽⁷⁾	97	2.66	1.163			
	Toplam	461	2.85	1.143			

Tablo 17’de araştırmaya katılan öğrencilerin bireysel ses eğitimiyle ilgili görüşlerin doğum yerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan ANOVA testi sonucunda, 6. soru “Bireysel ses eğitimi dersinde yoğunlukla yabancı dil kaynaklı eserler öğrendim.” ($p=0.001$, $p<0.05$), 7.soru “Bireysel ses eğitimi dersinde yoğunlukla Türkçe kaynaklı eserler öğrendim.” ($p=0.002$, $p<0.05$) ve 8. soru “Bireysel ses eğitimi dersinde ağız özelliklerine dayalı problemler, dersin öğretim elemanı tarafından tespit edilir.” ($p=0.001$, $p<0.05$), 9. soru “Bireysel ses eğitimi dersinde ağız problemlerini çözmeye yönelik çalışmalar yapılır.” ($p=0.001$, $p<0.05$) ve 10. soru “Bireysel ses eğitimi dersinde öğretilen teknik çalışmalar, yaşanabilecek ağız problemlerini giderebilecek düzeydedir.” ($p=0.038$, $p<0.05$) olduğundan anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmektedir. “Bireysel ses eğitimi dersinde yoğunlukla yabancı dil kaynaklı eserler öğrendim” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc analizi sonucunda, Doğu Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=1.96$) doğanların ilgili görüşe Karadeniz Bölgesinde ($\bar{x}=2.53$) doğanlardan ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=2.67$) doğanlardan daha fazla katıldıkları gözlenmektedir. Bireysel ses eğitimi dersinde yoğunlukla Türkçe kaynaklı eserler öğrendim” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc analizi sonucunda, Marmara Bölgesinde ($\bar{x}=3.6$) doğanların ilgili görüşe Akdeniz Bölgesinde ($\bar{x}=3.00$), Karadeniz Bölgesinde ($\bar{x}=2.96$), İç Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=3.14$), Güneydoğu Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=2.98$) ve Doğu Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=3.20$) doğanlardan daha az katıldıkları gözlenmektedir. “Bireysel ses eğitimi dersinde ağız özelliklerine dayalı problemler, dersin öğretim elemanı tarafından tespit edilir” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc analizi sonucunda, Marmara Bölgesinde ($\bar{x}=3.01$) doğanların ilgili görüşe Akdeniz Bölgesinde ($\bar{x}=2.40$), Karadeniz Bölgesinde ($\bar{x}=2.30$) ve Doğu Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=2.27$) doğanlardan daha az katıldıkları, Ege Bölgesinde ($\bar{x}=2.88$) doğanların ilgili görüşe Karadeniz Bölgesinde ($\bar{x}=2.30$) ve Doğu Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=2.27$) doğanlardan daha az katıldıkları, İç Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=2.82$) doğanların Karadeniz Bölgesinde ($\bar{x}=2.30$) ve Doğu Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=2.27$) doğanlardan daha az katıldıkları gözlenmektedir. “Bireysel ses eğitimi dersinde ağız problemlerini çözmeye yönelik çalışmalar yapılır” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc analizi sonucunda, Marmara Bölgesinde ($\bar{x}=3.18$) doğanların ilgili görüşe Ege Bölgesinde ($\bar{x}=2.52$), Akdeniz Bölgesinde ($\bar{x}=2.49$), Karadeniz Bölgesinde ($\bar{x}=2.65$), İç Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=2.64$), Güneydoğu Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=2.76$) ve Doğu Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=2.49$) doğanlardan daha az katıldıkları gözlenmektedir. “Bireysel ses eğitimi dersinde öğretilen teknik çalışmalar, yaşanabilecek ağız problemlerini giderebilecek düzeydedir” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc analizi sonucunda, Marmara Bölgesinde ($\bar{x}=3.14$) doğanların ilgili görüşe Akdeniz Bölgesinde ($\bar{x}=2.60$), Karadeniz Bölgesinde ($\bar{x}=2.81$), İç Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=2.70$) ve Doğu Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=2.66$) doğanlardan daha az katıldıkları gözlenmektedir.

Tablo 18. Araştırmaya katılan öğrencilerin, bireysel ses eğitimiyle ilgili görüşlerin doğum yerlerine ait Post Hoc testi

Sorular	Doğum Yeri	N	$\bar{x}$	SS	F	P	Post-Hoc
Soru 11	Marmara ⁽¹⁾	109	2.32	0.849	0.704	0.647	
	Ege ⁽²⁾	25	2.52	1.046			
	Akdeniz ⁽³⁾	35	2.51	1.095			
	Karadeniz ⁽⁴⁾	96	2.36	1.087			
	İç Anadolu ⁽⁵⁾	50	2.54	1.014			
	Güneydoğu Anadolu ⁽⁶⁾	49	2.55	1.191			
	Doğu Anadolu ⁽⁷⁾	97	2.30	1.165			
	Toplam	461	2.40	1.054			
Soru 12	Marmara ⁽¹⁾	109	2.43	0.896	0.979	0.439	
	Ege ⁽²⁾	25	2.20	0.866			
	Akdeniz ⁽³⁾	35	2.26	1.221			
	Karadeniz ⁽⁴⁾	96	2.17	1.043			
	İç Anadolu ⁽⁵⁾	50	2.34	1.189			
	Güneydoğu Anadolu ⁽⁶⁾	49	2.55	1.191			
	Doğu Anadolu ⁽⁷⁾	97	2.29	1.172			
	Toplam	461	2.32	1.078			
Soru 13	Marmara ⁽¹⁾	109	3.36	1.295	4.555	0.001*	1-3
	Ege ⁽²⁾	25	3.00	1.225			1-4
	Akdeniz ⁽³⁾	35	2.54	1.039			1-5
	Karadeniz ⁽⁴⁾	96	2.76	1.220			1-7
	İç Anadolu ⁽⁵⁾	50	2.70	1.074			3-6
	Güneydoğu Anadolu ⁽⁶⁾	49	3.10	1.229			6-7
	Doğu Anadolu ⁽⁷⁾	97	2.65	1.173			
	Toplam	461	2.90	1.230			
Soru 14	Marmara ⁽¹⁾	109	2.29	1.003	2.090	0.053	
	Ege ⁽²⁾	25	2.24	1.012			
	Akdeniz ⁽³⁾	35	2.43	1.170			
	Karadeniz ⁽⁴⁾	96	2.40	1.051			
	İç Anadolu ⁽⁵⁾	50	2.54	1.182			
	Güneydoğu Anadolu ⁽⁶⁾	49	2.63	1.253			
	Doğu Anadolu ⁽⁷⁾	97	2.06	1.049			
	Toplam	461	2.34	1.092			
Soru 15	Marmara ⁽¹⁾	109	3.17	1.113	4.708	0.001*	1-3
	Ege ⁽²⁾	25	3.04	1.274			1-4
	Akdeniz ⁽³⁾	35	2.54	1.039			1-7
	Karadeniz ⁽⁴⁾	96	2.55	1.104			2-7
	İç Anadolu ⁽⁵⁾	50	2.88	1.223			5-7
	Güneydoğu Anadolu ⁽⁶⁾	49	2.92	1.152			
	Doğu Anadolu ⁽⁷⁾	97	2.46	1.155			
	Toplam	461	2.78	1.167			

Tablo 18’de araştırmaya katılan öğrencilerin bireysel ses eğitimiyle ilgili görüşlerin doğum yerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan ANOVA testinde şu sonuçlara ulaşılmıştır. İlk olarak 13. soruda “Bireysel ses eğitimi dersi repertuar seçiminde, ağız özellikleri göz önünde bulundurulur.” (p=0.001, p<0.05) sonucuna ulaşılmıştır. 15. Soruda ise “Ağız türleri, Türkçe kaynaklı şarkıların seslendirilmesinde olumsuz yönde etkili olur.” (p=0.002, p<0.05) sonucuna ulaşıldığından anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmektedir. Bireysel ses eğitimi dersi repertuar seçiminde, ağız özellikleri göz önünde bulundurulur” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc analizinde şu sonuçlara ulaşılmıştır. İlk olarak, Marmara Bölgesinde ($\bar{x}$ =3.36) doğanların ilgili görüşe Akdeniz Bölgesinde ($\bar{x}$ =2.54), Karadeniz Bölgesinde ($\bar{x}$ =2.76), İç Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}$ =2.70) ve Doğu Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}$ =2.65) doğanlardan daha az katıldıkları görülmüştür. Devamında ise Güneydoğu

Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=3.10$) doğanların ilgili görüşe Akdeniz Bölgesinde ($\bar{x}=2.54$) ve Doğu Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=2.65$) doğanlardan daha az katıldıkları gözlenmektedir. “Ağız türleri, Türkçe kaynaklı şarkıların seslendirilmesinde olumsuz yönde etkili olur” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc analizi sonucunda, Marmara Bölgesinde ($\bar{x}=3.17$) doğanların ilgili görüşe Akdeniz Bölgesinde ($\bar{x}=2.54$), Karadeniz Bölgesinde ($\bar{x}=2.55$) ve Doğu Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=2.46$) doğanlardan daha az katıldıkları, Doğu Anadolu bölgesinde ($\bar{x}=2.46$) doğanların ilgili görüşe Ege bölgesinde ($\bar{x}=3.04$) ve İç Anadolu bölgesinde ($\bar{x}=2.88$) doğanlardan daha fazla katıldıkları gözlenmektedir.

Tablo 19. Araştırmaya katılan öğrencilerin, bireysel ses eğitimiyle ilgili görüşlerin doğum yerlerine ait Post Hoc testi

Sorular	Doğum Yeri	N	$\bar{x}$	SS	F	P	Post-Hoc
Soru 16	Marmara ⁽¹⁾	109	3.32	1.154	4.424	0.001*	
	Ege ⁽²⁾	25	2.80	1.190			1-3
	Akdeniz ⁽³⁾	35	2.74	1.379			1-4
	Karadeniz ⁽⁴⁾	96	2.69	1.284			1-5
	İç Anadolu ⁽⁵⁾	50	2.46	1.281			1-6
	Güneydoğu Anadolu ⁽⁶⁾	49	2.86	1.399			1-7
	Doğu Anadolu ⁽⁷⁾	97	2.56	1.266			
	Toplam	461	2.81	1.294			
Soru 17	Marmara ⁽¹⁾	109	3.28	1.115	5.940	0.001*	
	Ege ⁽²⁾	25	2.56	1.261			1-2
	Akdeniz ⁽³⁾	35	2.69	1.157			1-3
	Karadeniz ⁽⁴⁾	96	2.60	1.174			1-4
	İç Anadolu ⁽⁵⁾	50	2.30	1.129			1-5
	Güneydoğu Anadolu ⁽⁶⁾	49	2.49	1.293			1-6
	Doğu Anadolu ⁽⁷⁾	97	2.56	1.266			1-7
	Toplam	461	2.71	1.230			
Soru 18	Marmara ⁽¹⁾	109	3.69	1.359	5.862	0.001*	
	Ege ⁽²⁾	25	3.52	1.194			1-3
	Akdeniz ⁽³⁾	35	3.00	1.414			1-4
	Karadeniz ⁽⁴⁾	96	2.97	1.310			1-5
	İç Anadolu ⁽⁵⁾	50	2.82	1.190			1-6
	Güneydoğu Anadolu ⁽⁶⁾	49	2.98	1.250			1-7
	Doğu Anadolu ⁽⁷⁾	97	2.76	1.297			2-5
	Toplam	461	3.11	1.343			2-7
Soru 19	Marmara ⁽¹⁾	109	3.81	1.258	9.463	0.001*	
	Ege ⁽²⁾	25	3.28	1.370			1-3
	Akdeniz ⁽³⁾	35	2.97	1.505			1-4
	Karadeniz ⁽⁴⁾	96	2.88	1.233			1-5
	İç Anadolu ⁽⁵⁾	50	2.70	1.282			1-6
	Güneydoğu Anadolu ⁽⁶⁾	49	2.80	1.258			1-7
	Doğu Anadolu ⁽⁷⁾	97	2.61	1.319			2-7
	Toplam	461	3.04	1.364			
Soru 20	Marmara ⁽¹⁾	109	3.50	1.207	6.099	0.001*	
	Ege ⁽²⁾	25	3.24	1.363			1-4
	Akdeniz ⁽³⁾	35	3.29	1.426			2-5
	Karadeniz ⁽⁴⁾	96	2.80	1.455			1-5
	İç Anadolu ⁽⁵⁾	50	2.58	1.197			1-6
	Güneydoğu Anadolu ⁽⁶⁾	49	2.67	1.491			1-7
	Doğu Anadolu ⁽⁷⁾	97	2.54	1.407			3-5
	Toplam	461	2.93	1.404			3-6
							3-7

Tablo 19’da araştırmaya katılan öğrencilerin bireysel ses eğitimiyle ilgili görüşlerin doğum yerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan “ANOVA testi” sonucunda, 16. soru “Bireysel ses eğitimi dersi dışında yöresel ağız tavrıyla türkü seslendiren arkadaşlarımdan etkilenmişimdir.” ($p=0.001$, $p<0.05$) olarak belirlenmiştir. 17. soruda “Bireysel ses eğitimi dersinde ağız türlerine dayalı eserlerin seslendirilmesi dersin kazanımlarını artırır” ($p=0.001$, $p<0.05$) ve 18. soruda ise “Bireysel ses eğitimi dersinde öğretilen teknik çalışmalar ile Türk sanat müziği eserlerini daha rahat seslendiriyorum” ($p=0.001$, $p<0.05$) sonucu elde edilmiştir. Devamında ise 19. soruda “Bireysel ses eğitimi dersinde öğretilen teknik çalışmalar ile Türk halk müziği eserlerini daha rahat seslendiriyorum” ($p=0.001$, $p<0.05$) sonucu elde edilmiştir. Son olarak 20. soru “Bireysel ses eğitimi dersi dışında yöresel ağız tavrında şarkı söylemeyi çok seviyorum” ($p=0.001$, $p<0.05$) olduğundan anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmiştir. “Bireysel ses eğitimi dersi dışında yöresel ağız tavrıyla türkü seslendiren arkadaşlarımdan etkilenmişimdir” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla Post-Hoc analizi yapılmıştır. Bu analizin sonucunda, Marmara Bölgesinde ($\bar{x}=3.32$) doğanların ilgili görüşe, Akdeniz Bölgesinde ($\bar{x}=2.74$), Karadeniz Bölgesinde ($\bar{x}=2.69$), İç Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=2.46$), Güneydoğu Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=2.86$) ve Doğu Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=2.56$) doğanlardan daha az katıldıkları gözlenmektedir. “Bireysel ses eğitimi dersinde ağız türlerine dayalı eserlerin seslendirilmesi dersin kazanımlarını artırır” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi için Post-Hoc analizi yapılmıştır. Bu analizin sonucunda, Marmara Bölgesinde ($\bar{x}=3.28$) doğanların ilgili görüşe, Ege Bölgesinde ($\bar{x}=2.56$), Akdeniz Bölgesinde ($\bar{x}=2.69$), Karadeniz Bölgesinde ($\bar{x}=2.60$), İç Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=2.30$), Güneydoğu Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=2.49$) ve Doğu Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=2.56$) doğanlardan daha az katıldıkları gözlenmektedir.

“Bireysel ses eğitimi dersinde öğretilen teknik çalışmalar ile Türk sanat müziği eserlerini daha rahat seslendiriyorum” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc analizi sonucunda şu bulgulara ulaşılmıştır. Marmara Bölgesinde ($\bar{x}=3.69$) doğanların ilgili görüşe, Akdeniz Bölgesinde ($\bar{x}=3.00$), Karadeniz Bölgesinde ($\bar{x}=2.97$), İç Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=2.82$), Güneydoğu Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=2.98$) ve Doğu Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=2.76$) doğanlardan daha az katıldıkları görülmüştür. Bununla birlikte Ege Bölgesinde ($\bar{x}=3.52$) doğanların ilgili görüşe, İç Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=2.82$) ve Doğu Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=2.76$) doğanlardan daha az katıldıkları gözlenmektedir. Bireysel ses eğitimi dersinde öğretilen teknik çalışmalar ile Türk halk müziği eserlerini daha rahat seslendiriyorum.” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc analizi ile şu sonuçlara ulaşılmıştır. İlk olarak Marmara Bölgesinde ($\bar{x}=3.81$) doğanların ilgili görüşe, Akdeniz Bölgesinde ($\bar{x}=2.97$), Karadeniz Bölgesinde ($\bar{x}=2.88$), İç Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=2.70$), Güneydoğu Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=2.80$) ve Doğu Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=2.61$) doğanlardan daha az katıldıkları anlaşılmıştır. Devamında ise Ege Bölgesinde ($\bar{x}=3.28$) doğanların ilgili görüşe Doğu Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=2.61$) doğanlardan daha az katıldıkları gözlenmektedir. “Bireysel ses eğitimi dersi dışında yöresel ağız tavrında şarkı söylemeyi çok seviyorum” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc analizi sonucunda şu bulgulara ulaşılmıştır. Marmara Bölgesinde ($\bar{x}=3.50$) doğanların ilgili görüşe, Karadeniz Bölgesinde ($\bar{x}=2.80$), İç Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=2.58$), Güneydoğu Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=2.67$) ve Doğu Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=2.54$) doğanlardan daha az katıldıkları görülmüştür. Ege Bölgesinde ($\bar{x}=3.24$) doğanların ilgili görüşe ise İç Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=2.58$) ve Doğu Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=2.54$) doğanlardan daha az katıldıkları görülmüştür. Bununla birlikte Akdeniz Bölgesinde ($\bar{x}=3.29$) doğanların ilgili görüşe İç Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=2.58$), Güneydoğu Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=2.67$) ve Doğu Anadolu Bölgesinde ($\bar{x}=2.54$) doğanlardan daha az katıldıkları gözlenmektedir.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular**Tablo 20.** Araştırmaya katılan öğrencilerin, bireysel ses eğitiminin ağız problemleri açısından liselere göre t-testi sonuçları

Sorular	Lise Türü	N	$\bar{x}$	SS	t	p
Soru 1	Genel Lise	118	2.08	1.129	2.861	0.004*
	Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	343	2.41	1.047		
Soru 2	Genel Lise	118	2.19	1.228	1.806	0.073
	Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	343	2.42	1.037		
Soru 3	Genel Lise	118	1.60	0.944	4.063	0.001*
	Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	343	2.01	0.946		
Soru 4	Genel Lise	118	2.21	1.232	0.526	0.599
	Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	343	2.28	1.133		
Soru 5	Genel Lise	118	3.42	1.243	2.127	0.035*
	Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	343	3.15	1.115		
Soru 6	Genel Lise	118	2.34	1.103	1.067	0.287
	Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	343	2.22	1.017		
Soru 7	Genel Lise	118	3.12	1.207	0.941	0.347
	Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	343	3.23	1.077		
Soru 8	Genel Lise	118	2.47	1.319	1.207	0.228
	Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	343	2.63	1.194		
Soru 9	Genel Lise	118	2.67	1.192	0.655	0.513
	Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	343	2.76	1.235		
Soru 10	Genel Lise	118	2.73	1.107	1.316	0.189
	Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	343	2.89	1.154		
Soru 11	Genel Lise	118	2.47	1.115	0.800	0.424
	Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	343	2.38	1.032		
Soru 12	Genel Lise	118	2.33	1.170	0.081	0.936
	Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	343	2.32	1.047		
Soru 13	Genel Lise	118	2.93	1.238	0.283	0.777
	Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	343	2.90	1.229		
Soru 14	Genel Lise	118	2.39	1.170	0.618	0.537
	Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	343	2.32	1.066		
Soru 15	Genel Lise	118	2.64	1.429	1.632	0.103
	Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	343	2.86	1.145		
Soru 16	Genel Lise	118	2.94	1.469	1.135	0.258
	Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	343	2.77	1.227		
Soru 17	Genel Lise	118	2.78	1.341	0.675	0.500
	Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	343	2.69	1.191		
Soru 18	Genel Lise	118	2.84	1.267	2.583	0.010*
	Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	343	3.21	1.358		
Soru 19	Genel Lise	118	2.74	1.284	2.827	0.005*
	Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	343	3.15	1.377		
Soru 20	Genel Lise	118	2.94	1.463	0.071	0,943
	Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	343	2.93	1.385		

Tablo 20’de 1. soru “Bireysel ses eğitimi dersini seviyorum” ($p=0.004$, $p<0.05$), 3. soru “Bireysel ses eğitimi dersi, müzik öğretmenliği mesleğinin ihtiyaçları doğrultusunda gerekli bir derstir.” ($p=0.001$, $p<0.05$). 5. soru “Bireysel ses eğitimi dersine ayrılan süre, ağız problemlerinin tespit edilmesi için yeterlidir” ($p=0.035$, $p<0.05$), 18. soru “Bireysel ses eğitimi dersinde öğretilen teknik çalışmalar ile Türk sanat müziği eserlerini daha rahat seslendiriyorum” ($p=0.010$, $p<0.05$) ve 19. soru “Bireysel ses eğitimi dersinde öğretilen teknik çalışmalar ile Türk halk müziği eserlerini daha rahat seslendiriyorum” ($p=0.005$, $p<0.05$) olduğundan bu sorular hakkındaki görüşler araştırmaya katılan

öğrencilerin lise türlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. “Bireysel ses eğitimi dersini seviyorum” Sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerden lise türü genel lise olanların ($\bar{x} = 2.08$) ilgili görüşe lise türü Anadolu güzel sanatlar lisesi olanlardan ($\bar{x} = 2.41$) daha fazla katıldıkları gözlenmektedir. “Bireysel ses eğitimi dersi, müzik öğretmenliği mesleğinin ihtiyaçları doğrultusunda gerekli bir derstir” sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerden lise türü genel lise olanların ($\bar{x} = 1.60$) ilgili görüşe lise türü Anadolu güzel sanatlar lisesi olanlardan ($\bar{x} = 2.01$) daha fazla katıldıkları gözlenmektedir. “Bireysel ses eğitimi dersine ayrılan süre, ağız problemlerinin tespit edilmesi için yeterlidir.” Sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerden Anadolu güzel sanatlar lisesi olanların ($\bar{x} = 3.15$) ilgili görüşe lise türü genel lise olanlardan ($\bar{x} = 3.42$) daha fazla katıldıkları gözlenmiştir. “Bireysel ses eğitimi dersinde öğretilen teknik çalışmalar ile Türk sanat müziği eserlerini daha rahat seslendiriyorum” Sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerden genel lise olanların ($\bar{x} = 2.84$) ilgili görüşe lise türü Anadolu güzel sanatlar lisesi olanlardan ($\bar{x} = 3.21$) daha fazla katıldıkları gözlenmiştir. “Bireysel ses eğitimi dersinde öğretilen teknik çalışmalar ile Türk halk müziği eserlerini daha rahat seslendiriyorum.” Sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerden genel lise olanların ($\bar{x} = 2.74$) ilgili görüşe lise türü Anadolu güzel sanatlar lisesi olanlardan ($\bar{x} = 3.15$) daha fazla katıldıkları gözlenmiştir.

Tablo 21. Araştırmaya katılan öğrencilerin, bireysel ses eğitiminin ağız problemleri açısından sınıflara göre t-testi sonuçları

Sorular	Sınıfınız	N	$\bar{x}$	SS	t	p
Soru 1	Lisans 3	248	2.40	1.108	1.456	0.146
	Lisans 4	213	2.25	1.037		
Soru 2	Lisans 3	248	2.38	1.091	0.224	0.823
	Lisans 4	213	2.35	1.096		
Soru 3	Lisans 3	248	2.02	1.024	2.754	0.006*
	Lisans 4	213	1.77	0.867		
Soru 4	Lisans 3	248	2.31	1.219	1.013	0.312
	Lisans 4	213	2.20	1.082		
Soru 5	Lisans 3	248	3.13	1.173	1.812	0.071
	Lisans 4	213	3.32	1.126		
Soru 6	Lisans 3	248	2.20	1.067	1.107	0.269
	Lisans 4	213	2.31	1.007		
Soru 7	Lisans 3	248	3.19	1.132	0.170	0.865
	Lisans 4	213	3.21	1.089		
Soru 8	Lisans 3	248	2.56	1.206	0.522	0.602
	Lisans 4	213	2.62	1.255		
Soru 9	Lisans 3	248	2.72	1.198	0.292	0.770
	Lisans 4	213	2.75	1.255		
Soru 10	Lisans 3	248	2.83	1.134	0.436	0.663
	Lisans 4	213	2.87	1.157		
Soru 11	Lisans 3	248	2.33	1.059	1.508	0.132
	Lisans 4	213	2.48	1.044		
Soru 12	Lisans 3	248	2.29	1.036	0.702	0.483
	Lisans 4	213	2.36	1.127		
Soru 13	Lisans 3	248	2.94	1.263	0.658	0.511
	Lisans 4	213	2.86	1.192		
Soru 14	Lisans 3	248	2.30	1.006	0.792	0.429
	Lisans 4	213	2.38	1.186		
Soru 15	Lisans 3	248	2.79	1.165	0.232	0.817
	Lisans 4	213	2.82	1.296		
Soru 16	Lisans 3	248	2.78	1.267	0.558	0.577
	Lisans 4	213	2.85	1.327		
Soru 17	Lisans 3	248	2.65	1.211	1.139	0.255
	Lisans 4	213	2.78	1.252		

Soru 18	Lisans 3	248	3.15	1.379	0.627	0.531
	Lisans 4	213	3.07	1.303		
Soru 19	Lisans 3	248	3.16	1.410	1.989	0.047*
	Lisans 4	213	2.91	1.300		
Soru 20	Lisans 3	248	2.85	1.418	1.287	0.199
	Lisans 4	213	3.02	1.385		

Tablo 21’de araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına göre bireysel ses eğitimiyle ilgili görüşleri arasında farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda 3. soru “Bireysel ses eğitimi dersi, müzik öğretmenliği mesleğinin ihtiyaçları doğrultusunda gerekli bir derstir.” ($p=0.006$, $p<0.05$) ve 19. soru “Bireysel ses eğitimi dersinde öğretilen teknik çalışmalar ile Türk halk müziği eserlerini daha rahat seslendiriyorum.” ($p=0.047$, $p<0.05$) olduğundan bu sorular hakkındaki görüşler araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. “Bireysel ses eğitimi dersi, müzik öğretmenliği mesleğinin ihtiyaçları doğrultusunda gerekli bir derstir.” Sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerden 4.sınıf olanların ($\bar{x} = 1.77$) ilgili görüşe 3.sınıf olanlardan ($\bar{x} = 2.02$) daha fazla katıldıkları gözlenmektedir. “Bireysel ses eğitimi dersinde öğretilen teknik çalışmalar ile Türk halk müziği eserlerini daha rahat seslendiriyorum.” Sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerden 4.sınıf olanların ($\bar{x} = 2.91$) ilgili görüşe 3. sınıf olanlardan ($\bar{x} = 3.16$) daha fazla katıldıkları gözlenmektedir.

Tablo 22. Araştırmaya katılan öğrencilerin, bireysel ses eğitiminin ağız problemleri açısından bireysel çalgılarına göre Post Hoc testi sonuçları

Sorular	Bireysel Çalgı	N	$\bar{x}$	SS	F	P	Post-Hoc
Soru 1	Yaylı ⁽¹⁾	232	2.27	1.065	4.593	0.001*	1-5 2-5 3-5 4-5
	Telli ⁽²⁾	113	2.43	1.194			
	Tuşlu ⁽³⁾	17	2.76	0.831			
	Üflemeli ⁽⁴⁾	71	2.51	0.954			
	Diğer ⁽⁵⁾	28	1.64	0.780			
	Toplam	461	2.33	1.077			
Soru 2	Yaylı ⁽¹⁾	232	2.41	1.166	2.515	0.041*	1-5 3-5
	Telli ⁽²⁾	113	2.32	1.080			
	Tuşlu ⁽³⁾	17	2.76	0.903			
	Üflemeli ⁽⁴⁾	71	2.39	0.918			
	Diğer ⁽⁵⁾	28	1.82	0.863			
	Toplam	461	2.36	1.092			
Soru 3	Yaylı ⁽¹⁾	232	1.91	0.985	2.813	0.025*	1-5 2-5 3-5 4-5
	Telli ⁽²⁾	113	1.91	0.987			
	Tuşlu ⁽³⁾	17	2.35	0.786			
	Üflemeli ⁽⁴⁾	71	1.99	0.902			
	Diğer ⁽⁵⁾	28	1.43	0.742			
	Toplam	461	1.91	0.961			
Soru 4	Yaylı ⁽¹⁾	232	2.27	1.187	0.185	0.946	
	Telli ⁽²⁾	113	2.22	1.171			
	Tuşlu ⁽³⁾	17	2.47	0.800			
	Üflemeli ⁽⁴⁾	71	2.27	1.171			
	Diğer ⁽⁵⁾	28	2.21	1.067			
	Toplam	461	2.26	1.158			
Soru 5	Yaylı ⁽¹⁾	232	3.30	1.149	1.328	0.259	
	Telli ⁽²⁾	113	3.23	1.173			
	Tuşlu ⁽³⁾	17	2.82	0.809			
	Üflemeli ⁽⁴⁾	71	3.14	1.199			
	Diğer ⁽⁵⁾	28	2.93	1.152			
	Toplam	461	3.22	1.154			

Tablo 22’de araştırmaya katılan öğrencilerin bireysel ses eğitimiyle ilgili görüşlerin bireysel çalgılarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan ANOVA testi sonucunda, 1. soru “Bireysel ses eğitimi dersini seviyorum.” ($p=0.001$, $p<0.05$), 2. soru “Bireysel ses eğitimi dersinde öğretilen konuları faydalı buluyorum.” ($p=0.041$, $p<0.05$) ve 3. soru “Bireysel ses eğitimi dersi, müzik öğretmenliği mesleğinin ihtiyaçları doğrultusunda gerekli bir derstir.” ($p=0.025$, $p<0.05$) olduğundan anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmektedir. “Bireysel ses eğitimi dersini seviyorum” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc analizi sonucunda, bireysel çalgısı diğer ($\bar{x}=1.64$) enstrümanlar olanların ilgili görüşe, yaylı ($\bar{x}=2.27$), telli ($\bar{x}=2.43$), tuşlu ($\bar{x}=2.76$) ve üflemeli ($\bar{x}=2.51$) enstrüman çalanlardan daha fazla katıldıkları gözlenmektedir. “Bireysel ses eğitimi dersinde öğretilen konuları faydalı buluyorum” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc analizi sonucunda, bireysel çalgısı diğer ($\bar{x}=1.82$) enstrümanlar olanların ilgili görüşe, yaylı ($\bar{x}=2.41$) ve tuşlu ($\bar{x}=2.76$) enstrüman çalanlardan daha fazla katıldıkları gözlenmektedir. “Bireysel ses eğitimi dersi, müzik öğretmenliği mesleğinin ihtiyaçları doğrultusunda gerekli bir derstir” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc analizi sonucunda, bireysel çalgısı diğer ($\bar{x}=1.43$) enstrümanlar olanların ilgili görüşe, yaylı ($\bar{x}=1.91$), telli ($\bar{x}=1.91$), tuşlu ($\bar{x}=2.35$) ve üflemeli ($\bar{x}=1.99$) enstrüman çalanlardan daha fazla katıldıkları gözlenmektedir.

Tablo 23. Araştırmaya katılan öğrencilerin, bireysel ses eğitiminin ağız problemleri açısından bireysel çalgılarına göre Post Hoc testi sonuçları

Sorular	Bireysel Çalgı	N	$\bar{x}$	SS	F	P	Post-Hoc
Soru 6	Yaylı ⁽¹⁾	232	2.30	1.013	0.712	0.584	
	Telli ⁽²⁾	113	2.20	1.189			
	Tuşlu ⁽³⁾	17	2.47	0.943			
	Üflemeli ⁽⁴⁾	71	2.13	0.970			
	Diğer ⁽⁵⁾	28	2.14	0.848			
	Toplam	461	2.25	1.040			
Soru 7	Yaylı ⁽¹⁾	232	3.12	1.126	0.639	0.635	
	Telli ⁽²⁾	113	3.27	1.212			
	Tuşlu ⁽³⁾	17	3.24	0.831			
	Üflemeli ⁽⁴⁾	71	3.30	1.047			
	Diğer ⁽⁵⁾	28	3.32	0.863			
	Toplam	461	3.20	1.111			
Soru 8	Yaylı ⁽¹⁾	232	2.57	1.239	1.388	0.237	
	Telli ⁽²⁾	113	2.58	1.163			
	Tuşlu ⁽³⁾	17	3.00	1.173			
	Üflemeli ⁽⁴⁾	71	2.73	1.276			
	Diğer ⁽⁵⁾	28	2.21	1.258			
	Toplam	461	2.59	1.228			
Soru 9	Yaylı ⁽¹⁾	232	2.82	1.256	2.365	0.052	
	Telli ⁽²⁾	113	2.55	1.157			
	Tuşlu ⁽³⁾	17	3.18	1.074			
	Üflemeli ⁽⁴⁾	71	2.80	1.238			
	Diğer ⁽⁵⁾	28	2.32	1.124			
	Toplam	461	2.73	1.223			
Soru 10	Yaylı ⁽¹⁾	232	2.88	1.101	3.305	0.011*	1-5 2-5 3-5 4-5
	Telli ⁽²⁾	113	2.85	1.174			
	Tuşlu ⁽³⁾	17	3.41	1.004			
	Üflemeli ⁽⁴⁾	71	2.85	1.272			
	Diğer ⁽⁵⁾	28	2.21	0.876			
	Toplam	461	2.85	1.143			

Tablo 23'te araştırmaya katılan öğrencilerin bireysel ses eğitimiyle ilgili görüşlerin bireysel çalgılarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan ANOVA testi sonucunda, 10. soru "Bireysel ses eğitimi dersinde öğretilen teknik çalışmalar, yaşanabilecek ağız problemlerini giderebilecek düzeydedir." ($p=0.011$, $p<0.05$) olduğundan anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmektedir. "Bireysel ses eğitimi dersinde öğretilen teknik çalışmalar, yaşanabilecek ağız problemlerini giderebilecek düzeydedir" sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc analizi sonucunda, bireysel çalgısı diğer ($\bar{x}=2.21$) enstrümanlar olanların ilgili görüşe, yaylı ($\bar{x}=2.88$), telli ($\bar{x}=2.85$), tuşlu ($\bar{x}=3.41$) ve üfleli ($\bar{x}=2.85$) enstrüman çalanlardan daha fazla katıldıkları gözlenmektedir.

Tablo 24. Araştırmaya katılan öğrencilerin, bireysel ses eğitiminin ağız problemleri açısından bireysel çalgılarına göre Post Hoc testi sonuçları

Sorular	Bireysel Çalgı	N	$\bar{x}$	SS	F	P	Post-Hoc
Soru 11	Yaylı ⁽¹⁾	232	2.34	1.015	1.165	0.326	
	Telli ⁽²⁾	113	2.40	1.138			
	Tuşlu ⁽³⁾	17	2.24	1.033			
	Üfleli ⁽⁴⁾	71	2.63	1.045			
	Diğer ⁽⁵⁾	28	2.39	1.031			
	Toplam	461	2.40	1.054			
Soru 12	Yaylı ⁽¹⁾	232	2.23	1.079	1.026	0.393	
	Telli ⁽²⁾	113	2.39	1.097			
	Tuşlu ⁽³⁾	17	2.35	0.786			
	Üfleli ⁽⁴⁾	71	2.44	1.092			
	Diğer ⁽⁵⁾	28	2.54	1.105			
	Toplam	461	2.32	1.078			
Soru 13	Yaylı ⁽¹⁾	232	2.94	1.268	1.160	0.328	
	Telli ⁽²⁾	113	2.92	1.240			
	Tuşlu ⁽³⁾	17	3.24	1.033			
	Üfleli ⁽⁴⁾	71	2.85	1.142			
	Diğer ⁽⁵⁾	28	2.50	1.171			
	Toplam	461	2.90	1.230			
Soru 14	Yaylı ⁽¹⁾	232	2.35	1.122	0.322	0,863	
	Telli ⁽²⁾	113	2.26	1.084			
	Tuşlu ⁽³⁾	17	2.35	0.862			
	Üfleli ⁽⁴⁾	71	2.44	1.079			
	Diğer ⁽⁵⁾	28	2.29	1.084			
	Toplam	461	2.34	1.092			
Soru 15	Yaylı ⁽¹⁾	232	2.81	1.187	0.212	0.931	
	Telli ⁽²⁾	113	2.70	1.187			
	Tuşlu ⁽³⁾	17	2.76	0.752			
	Üfleli ⁽⁴⁾	71	2.83	1.159			
	Diğer ⁽⁵⁾	28	2.75	1.206			
	Toplam	461	2.78	1.167			
Soru 16	Yaylı ⁽¹⁾	232	2.78	1.254	1.355	0.249	
	Telli ⁽²⁾	113	2.68	1.428			
	Tuşlu ⁽³⁾	17	3.35	1.057			
	Üfleli ⁽⁴⁾	71	2.90	1.197			
	Diğer ⁽⁵⁾	28	3.04	1.374			
	Toplam	461	2.81	1.294			
Soru 17	Yaylı ⁽¹⁾	232	2.76	1.235	0.829	0.507	
	Telli ⁽²⁾	113	2.58	1.266			
	Tuşlu ⁽³⁾	17	3.06	1.144			

	Üflemeli ⁽⁴⁾	71	2.65	1.172			
	Diğer ⁽⁵⁾	28	2.82	1.249			
	Toplam	461	2.71	1.230			
	Yaylı ⁽¹⁾	232	3.20	1.348			1-2
	Telli ⁽²⁾	113	2.78	1.301			1-5
	Tuşlu ⁽³⁾	17	3.71	1.213			2-3
Soru 18	Üflemeli ⁽⁴⁾	71	3.38	1.302	4.395	0.002*	2-4
	Diğer ⁽⁵⁾	28	2.68	1.335			3-5
	Toplam	461	3.11	1.343			4-5
	Yaylı ⁽¹⁾	232	3.10	1.373			
	Telli ⁽²⁾	113	2.68	1.318			
	Tuşlu ⁽³⁾	17	3.65	1.272			
Soru 19	Üflemeli ⁽⁴⁾	71	3.30	1.388			1-2
	Diğer ⁽⁵⁾	28	2.96	1.201			2-3
	Toplam	461	3.04	1.364	3.646	0.006*	2-4
	Yaylı ⁽¹⁾	232	3.04	1.414			
	Telli ⁽²⁾	113	2.56	1.414			
	Tuşlu ⁽³⁾	17	3.47	1.068			1-2
Soru 20	Üflemeli ⁽⁴⁾	71	3.11	1.358	3.483	0.008*	2-3
	Diğer ⁽⁵⁾	28	2.75	1.323			2-4
	Toplam	461	2.93	1.404			

Tablo 24’te araştırmaya katılan öğrencilerin bireysel ses eğitimiyle ilgili görüşlerin bireysel çalgılarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan ANOVA testi sonucunda, 18. soru “Bireysel ses eğitimi dersinde öğretilen teknik çalışmalar ile Türk sanat müziği eserlerini daha rahat seslendiriyorum.” ($p=0.002$, $p<0.05$), 19. soru “Bireysel ses eğitimi dersinde öğretilen teknik çalışmalar ile Türk halk müziği eserlerini daha rahat seslendiriyorum.” ($p=0.006$, $p<0.05$), ve 20. soru “Bireysel ses eğitimi dersi dışında yöresel ağız tavrında şarkı söylemeyi çok seviyorum.” ($p=0.008$, $p<0.05$) olduğundan anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmektedir. “Bireysel ses eğitimi dersinde öğretilen teknik çalışmalar ile Türk sanat müziği eserlerini daha rahat seslendiriyorum” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc analizi sonucunda, bireysel çalgısı diğer ($\bar{x}=2.68$) enstrümanlar olanların ilgili görüşe, yaylı ($\bar{x}=3.20$), tuşlu ($\bar{x}=3.71$) ve üflemeli ($\bar{x}=3.38$) enstrüman çalanlardan daha fazla katıldıkları, telli ($\bar{x}=2.78$) enstrüman çalanların yaylı ($\bar{x}=3.20$), tuşlu ($\bar{x}=3.71$) ve üflemeli ($\bar{x}=3.38$) enstrüman çalanlardan daha fazla katıldıkları gözlenmektedir. “Bireysel ses eğitimi dersinde öğretilen teknik çalışmalar ile Türk halk müziği eserlerini daha rahat seslendiriyorum” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc analizi sonucunda, bireysel çalgısı telli ($\bar{x}=2.68$) enstrüman olanların ilgili görüşe yaylı ($\bar{x}=3.10$), tuşlu ($\bar{x}=3.65$) ve üflemeli ($\bar{x}=3.30$) enstrüman çalanlardan daha fazla katıldıkları gözlenmektedir. “Bireysel ses eğitimi dersi dışında yöresel ağız tavrında şarkı söylemeyi çok seviyorum” sorusuna ilişkin görüşlerdeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc analizi sonucunda, bireysel çalgısı telli ($\bar{x}=2.56$) enstrüman olanların ilgili görüşe yaylı ($\bar{x}=3.04$), tuşlu ($\bar{x}=3.47$) ve üflemeli ($\bar{x}=3.11$) enstrüman çalanlardan daha fazla katıldıkları gözlenmektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu bölümde araştırmanın bulgularına dayalı olarak elde edilen sonuçlara yer verilmiştir. Bu sonuçlar, literatürde yer alan benzer çalışmalar ile ilişkilendirilerek çeşitli öneriler geliştirilmiştir.

Katılımcıların tamamına yakını “bireysel ses eğitimi dersinde öğretilen ulusal ve uluslararası içerikli eserler hakkındaki görüşleriniz nelerdir?” sorusuna yönelik batı müziği repertuarının daha ön planda tutulduğu görüşünde ortak bir fikre varmışlardır. Perçin (2004) işte bu noktada, yabancı kültür öğelerine hizmet eden ve yalnız taklitçiliğe yol açan bir eğitim

düzeninin aksine hem kendi dilimize hem de kendi kültürümüze sahip çıkan bir eğitim sisteminin geliştirilmesi yönünde görüş belirtmiştir.

Demir (2011)'in yüksek lisans tezi çalışmasında birbirinden ayrı kabul edilebilecek seslerin ve bu seslerin bir araya gelmesiyle oluşan yöresel söyleyiş farklılıklarının Türk Dil Kurumu Çeviri yazı İşaretleri ve Uluslararası Fonetik Alfabe ile yazılması ve okunması gerektiği sonucu çıkarılmıştır. Davran (1997) ise farklı yörelerde ortaya çıkan değişik ağız türlerine bağlı olarak İstanbul Ağzına dayanan bir söyleyiş biçimin esas alınması gerektiğine dikkat çekmektedir. Sönmez (2014) yöresel özelliklere bağlı olan konuşma şekillerinin bireysel ses eğitimi dersi üzerindeki etkilerine değinmiş ve ders sürecinde öğretmenlerin karşılaştığı bir problem olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır. Karşılaşılan problemlerin çözüm noktasında, öğrencilerin konuşma kusurlarının ders sürecinde tamamen çözüldüğü belirtilmiştir. İleri boyutta görülen konuşma kusurları için ise öğrencilerin alanında uzman ve deneyimli kişilere yönlendirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Bu yönde yapılan çalışmalar göstermektedir ki konuşma diline ait tüm özellikler ve alfabe arasında tam bir uyum sağlanamamaktadır. Bu noktada fonetik eğitime ihtiyaç duyulmaktadır. Egüz (1999)'e göre fonetik, dildeki seslerin nasıl oluştuğunu, bunların yazıyla saptanmasını, seslerin zaman ve yerlere göre geçirdiği evrimi araştırıp, standart dili ortaya çıkarmayı amaç edinmiş bir bilim türüdür.

Ekici (2008) “müzik öğretmeni yetiştirmede bireysel ses eğitimi dersine yönelik bir program geliştirme çalışması” başlıklı çalışmasının bir bölümünde, yürütülmekte olan bireysel ses eğitimi dersi öğretim programının mesleki alanda uygulama düzeyini “Aldığınız eğitimi, uygulama okullarındaki derslerde kendi sesinizi kullanırken ve öğrencilerin seslerini eğitirken rahatça yansıtabiliyor musunuz?” sorusu ile incelemiştir. Sonuç olarak; 20 kişiden 15'i iyi bir eğitim aldıkları gerekçesiyle olumlu yanıt verirken, 5'i ders süresinin yetersizliği ve eğitim süreçlerindeki aksaklıklara bağlı olarak olumsuz yanıt vermişlerdir. Bu araştırmalar ilişkilendirildiği zaman çalışmanın ana çerçevesini oluşturan ağız türüne dayalı problemlerin çözümüne yönelik stratejiler geliştirilebilmesi için dersin sürecinin oldukça önemli olduğu anlaşılmıştır. Kalyoncu (2005) müzik öğretmenliği programlarının öğretmenlerin çalışacağı hedef kitle ile karşılaştırılarak oluşturulmadığını ve yürütülmekte olan programın çeşitli okul türlerine müzik öğretmeni yetiştirmenin ötesine geçen geniş çaplı modeller içerdiğini belirtmiştir. Benzer bir yaklaşımla Egüz (1978) müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda yürütülen ses eğitimi derslerinde belirlenen hedef ve amaçların sanatçı yetiştiren kurumlara göre daha farklı olması gerektiğini savunmuştur. Anlaşılmaktadır ki yürütülmekte olan müzik öğretmenliği programı öğretmenlik mesleğinin ihtiyaçlarını tam olarak karşılayamamakla birlikte geniş çaplı bir yenilenme ihtiyacı duymaktadır.

Araştırma konusunun temelini ilgilendiren bir soruda ise katılımcılar, bireysel ses eğitimi dersinde yaşanabilecek ağız problemleri yönündeki görüşlerini belirtmişlerdir. Katılımcıların tamamı bu problemlerin türükleri seslendirirken herhangi bir soruna yol açmayacağı yönünde ortak bir fikre varmışlardır. Aynı şekilde katılımcıların tamamı ağız türü özelliklerine dayalı problemlerin öğretmenlik mesleğinde konuşma açısından sorun olabileceğini belirtmişlerdir.

Lisans Öğrencilerinin Ağız Türü Özelliklerine Dayalı Görüşleri

Lisans öğrencilerinin ağız türü özelliklerine dayalı görüşleri ilk olarak, öğrencilerin ailelerinde bulunan birey/bireylerin ağız türü özelliklerini konuşma biçimlerine ne derece yansıttıkları ölçülmüştür. Öğrencilerin ailelerinde ağız türü özelliklerini konuşmalarına yansıtan birey/bireylerin oranı %55.1iken, yansıtmayan birey/bireylerin oranı ise %50.5 olarak tespit edilmiştir. Elde edilen bu sonuçların birbirine oldukça yakın olduğu anlaşılmaktadır. Birinci alt probleme ilişkin bu sonuçların ardından öğrencilerin çevrelerinde bulunan birey/bireylerin ağız türü özelliklerini hem konuşma biçimlerine hem de şarkı söyleme biçimlerine ne derece yansıttıkları ölçülmüştür. Öğrencilerin çevrelerinde ağız türü özelliklerini konuşma biçimlerine yansıtan birey/bireylerin oranı %85.5, şarkı söyleme biçimlerine yansıtan birey/bireylerin oranı ise %81.3.5 olarak tespit edilmiş ve oldukça yüksek sayılabilecek sonuçlar elde edilmiştir.

Lisans Öğrencilerinin Bireysel Ses Eğitimi Dersinde Karşılaştıkları Temel Sorunlar

Araştırmanın ikinci alt probleminde lisans öğrencilerinin bireysel ses eğitimi dersinde karşılaştıkları temel sorunlar incelenmiş ve önemli sonuçlar elde edilmiştir. Soruların yanıtlarına dair oranlar birinci alt probleme ait oranlar ile kıyaslanarak yorumlanmış ve karşılaştırmalı sonuçlara ulaşılmıştır. İkinci alt problem sonucunda öğrenciler, ders süresi, ses rahatsızlığı öğretim elemanı yetersizliği, yabancı içerikli şarkıların ağırlıklı olarak söylenmesi, sesi doğru kullanamama,

egzersiz yapmadan şarkı söyleme, eser sayısı fazlalığı, ezber yapma, eşlik etme, eserleri nağmeli okuma, bireysel farklılıklar, diksiyon sorunu, telaffuz sorunu, diyafram sorunu ve prozodi hataları gibi unsurlar üzerinde değerlendirme yapmışlardır.

Lisans Öğrencilerinin Bireysel Ses Eğitimiyle İlgili Görüşleri

Lisans öğrencilerinin bireysel ses eğitimiyle ilgili görüşlerinin demografik faktörlere göre nasıl bir dağılım gösterdiğine dair sonuçlara ulaşılmıştır. İlk olarak, Türk halk müziği eserlerinin seslendirilmesinde rahatlık düzeyine göre cinsiyet değişkenleri açısından anlamlı farklılıklar elde edilmiştir. Bireysel ses eğitimi dersine ayrılan sürenin ağız türü özelliklerinden kaynaklanabilecek problemlerin çözümünde yeterli olabileceğine yönelik erkekler bayanlara göre daha fazla olumlu yönde görüş belirtmişlerdir. Erkekler benzer bir yaklaşımla bireysel ses eğitimi dersinde öğretilen teknik çalışmalar ile Türk halk müziği eserlerini daha rahat okuyabildiklerini belirtmişlerdir. Üçüncü alt problem sonucunda öğrenciler, bireysel ses eğitimi dersini sevip sevmeme, dersin müzik öğretmenliği mesleğinin ihtiyaçları noktasında değerlendirilmesi ve derse ayrılan sürenin ağız türü özelliklerine dayalı problemlerin çözümünde yeterliliği gibi unsurlar üzerinde değerlendirme yapmışlardır. Diğer bir kategoride öğrenciler, bireysel ses eğitimi dersinde yaşanabilen ağız problemleri grup çalışmalarını olumsuz düzeyde etkiler, ağız türlerine dayalı özellikler yabancı dil kaynaklı şarkıların seslendirilmesinde olumsuz yönde etkili olur, bireysel ses eğitimi dersinde ağız türlerine dayalı eserlerin seslendirilmesi dersin kazanımlarını artırır, bireysel ses eğitimi dersinde öğretilen teknik çalışmalar ile Türk halk müziği eserlerini daha rahat seslendiriyorum ve bireysel ses eğitimi dersinde öğretilen teknik çalışmalar ile Türk halk müziği eserlerini daha rahat seslendiriyorum gibi unsurlar üzerinde değerlendirme yapmışlardır. Devamında ise soru kategorilerinde yer alan tüm unsurlara yönelik üniversite ve bölge değişkenlerine göre anlamlılık düzeyi puanları belirlenmiştir. Tüm kategorilerdeki öğrencilerin yaş değişkenlerine, üniversite değişkenlerine göre ve bölgesel değişkenlere göre anlamlı düzeyde farklı cevaplar verdikleri gözlenmiştir. Her bir soruya ilişkin öğrencilerin görüşlerindeki farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi araştırmaya detaylı sonuçlar kazandırmıştır.

Lisans Öğrencilerinin Lise Düzeylerine, Sınıf Farklılıklarına ve Bireysel Çalgı Türlerine Göre Sonuçlar

Araştırmanın dördüncü alt problemünde lisans öğrencilerinin lise düzeylerine, sınıf farklılıklarına ve bireysel çalgı türlerine göre sonuçlar elde edilmiştir. Dördüncü alt problem sonucunda öğrenciler, bireysel ses eğitimi dersini seviyorum, bireysel ses eğitimi dersinin müzik öğretmenliği mesleğinin ihtiyaçları doğrultusunda değerlendirilmesi, derse ayrılan süre, derste uygulanan teknik çalışmalar ile Türk sanat müziği ve Türk halk müziği eserlerini seslendirme gibi unsurlar üzerinde değerlendirme yapmışlardır. Tüm soru kategorilerinde öğrenciler; lise düzeyleri, sınıf farklılıkları ve bireysel çalgı türlerine göre anlamlı farklılıklar gösteren cevaplar vermişlerdir.

Kaynakça

- Büyüköztürk, Ş. (2017). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Vadi Grup Cilt Evi
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak Kılıç, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi
- Çevik, S. (2006, Nisan). Müzik öğretmenliği eğitiminde ses eğitimi alan derslerinin müzik öğretmenliği yeterlikleri yönünden değerlendirilmesi. *Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu'nda sunulan sözlü bildiri*, Denizli.
- Davran Y. (1997). *Şarkı söyleme sanatının öyküsü*. Ankara: Önder Matbaacılık.
- Demir, G. (2011). *Dil-müzik ilişkisi ekseninde yapılanan Türk halk müziği yöresel ağız özelliklerinin fonetik notasyonu*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Egüz, S. (1978). *Piyano eşlikli okul şarkıları*. Ankara: Doğu Matbaacılık.
- Egüz, S. (1999). *Toplu ses eğitimi 1*. Ankara: Doğu Matbaacılık.
- Ekici, T. (2008). Müzik öğretmeni yetiştirmede bireysel ses eğitimi dersine yönelik bir program geliştirme çalışması. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- George, D. & Mallery, P. (2016). *IBM SPSS Statistics 23 Step by Step: A Simple Guide and Reference* (14th ed.). New York: Routledge.
- Kalyoncu, N. (2005). Eğitim fakültelerinde uygulanan müzik öğretmenliği lisans programının revizyon gerekçeleriyle tutarlılığı. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(3), 207-220.

- Perçin, Y. (2004, Nisan). Müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda bireysel ses eğitimi dersinde diksiyon eğitiminin önemi, *Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu*'nda sunulan sözlü bildiri, Isparta.
- Schober, O. (2003). *Beden dili*. İstanbul: Arion Yayınevi.
- Sönmez, A. (2014). Güzel sanatlar liseleri müzik bölümlerinde bireysel ses eğitimi dersinin doğru güzel ve etkili konuşma becerisine etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Adıyaman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adıyaman.
- Ünal, S. (1989). *Ortaöğretim Kurumlarında Müzik Öğretimi ve Sorunları*, Türk Eğitim Derneği Öğretim Dizisi No:7
- Vural, B. (2003). *Uygulama ve örneklerle doğru ve güzel konuşma sanatı fonetik-diksiyon- artikülasyon*. İstanbul: Hayat Yayınları.
- Yiğit, N. (1998). Fonasyon sistemindeki anatomik yapıların ses üzerindeki etkileri. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Individual voice education of lesson is analysed in terms of problems based on their features local dialogue type of according to student opinions

Abstract

This research was carried out in order to determine the oral problems that may occur during the individual voice training course and the factors affecting this situation, both in accordance with the opinions of undergraduate students. The method of this research which was used both quantitative and qualitative research techniques have been designed as a mixed design. In the quantitative part of the study, Student Opinion Assessment Form (SOAF) has been used in order to determine the views of undergraduate students at 3th and 4th grade at 11 different universities. When the findings obtained from the student interview form are evaluated in general, important data can be seen depending on regional differences, universities and different variables. Important data were obtained depending on the family, environment and classroom factors of the students. The students who took part in the survey expressed a general opinion about the individual voice training course. When the data obtained from the student interview form and focus group interviews are examined in detail, it is understood that consistent results are obtained among the participants. These results what similar each other can be compiled as singing songs which mainly include foreign language, the problem of pronunciation in foreign content and mouth type problems based on the solution does not include solutions for producer studies.

Keywords: individual voice training, oral, educational, professional music education